

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

UNIVERSITY OF PIRAEUS

**ΠΜΣ «Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Πολιτικές στην Εκπαίδευση,
Κατάρτιση και Έρευνα», Β' Κύκλος.**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

***Ο 4^{ος} Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ για την
Εκπαίδευση: Η προώθηση του στην Ελλάδα***

Μιχάλης Σ. Δημήτριος

Αριθμός Μητρώου: ΜΠ 16016

Επιβλέπων: Καθηγητής, κ. Πέτρος Λιάκουρας

Μέλη: Καθηγήτρια, κα Μαρία Μενδρινού

Επίκουρος Καθηγητής, κ. Σπύρος Ρουκανάς

Αθήνα

Νοέμβριος 2019

Το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

*Ένα μεγάλο Ευχαριστώ στην μητέρα μου Λαμπρινή
που δεν έπαψε στιγμή να με εμπνέει
και να με οπλίζει με δύναμη.*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να μελετήσει, μέσω πρωτογενών και δευτερογενών πηγών, την προώθηση του 4^{ου} Στόχου Βιώσιμης Ανάπτυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στην Ελλάδα. Για το σκοπό αυτό αρχικά αναλύεται η Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών και οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης για υλοποίηση μέχρι το 2030, καθώς και το ιστορικό της υιοθέτησής τους. Στη συνέχεια αναλύεται ο 4^{ος} Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης για την Ποιοτική Εκπαίδευση, καθώς και ο ρόλος της UNESCO, του εξειδικευμένου Εκπαιδευτικού Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για την προώθησή του σε διεθνές επίπεδο. Η μελέτη ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των ελληνικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων που υλοποιούνται και συμβάλλουν στην προώθηση του 4^{ου} Στόχου Βιώσιμης Ανάπτυξης στην Ελλάδα.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Εκπαίδευση, UNESCO, Βιώσιμη Ανάπτυξη, 4^{ος} Στόχος, Ατζέντα 2030, Ελλάδα

ABSTRACT

This dissertation aims at examining, through primary and secondary sources, the promotion of the 4th UN Sustainable Development Goal in Greece. To this end, the UN Agenda 2030 and the 17 Sustainable Development Goals for implementation by 2030, as well as the history of their adoption, are first analyzed. Then, the 4th Sustainable Development Goal for Quality Education is discussed, as well as the role of UNESCO, the United Nations Specialized Educational Organization, in promoting it internationally. The study concludes with the presentation of Greek educational programs that are being implemented and contribute to the promotion of the 4th Sustainable Development Goal in Greece.

KEY WORDS

Education, UNESCO, Sustainable Development, 4th Goal, Agenda 2030, Greece

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5-6
1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη.....	7-16
2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο 4^{ος} Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης για την Ποιότητα της Εκπαίδευσης: Ο ρόλος της UNESCO.....	17-33
3^ο Κεφάλαιο: Μελέτη Περίπτωσης: Η προώθηση του 4^{ου} Στόχου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη στην Ελλάδα.....	34-43
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	44-46
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	47-61
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	62-66

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) ιδρύθηκε το 1945 από 51 κράτη τα οποία δεσμεύτηκαν να διατηρήσουν την ειρήνη καθώς και να προωθήσουν τη διεθνή συνεργασία. Σήμερα ο Οργανισμός αριθμεί 193 κράτη μέλη, δηλαδή σχεδόν όλα τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανεξάρτητα έθνη¹.

Σύμφωνα με τον «Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών», ο ΟΗΕ έχει τέσσερις βασικούς στόχους βάσει των οποίων διαμορφώνει τα Προγράμματα, τις πολιτικές και τις δράσεις του: α. η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, β. η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των κρατών, γ. η εναρμόνιση των δράσεων των κρατών μελών για την επίτευξη κοινών στόχων και δ. η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών, καθώς και για την επίλυση «διεθνών προβλημάτων οικονομικής, πολιτικής, πολιτιστικής και ανθρωπιστικής φύσεως»².

Οι παραπάνω στόχοι των Ηνωμένων Εθνών συνοψίζονται, από το 2015, στους «17 Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη». Οι «17 Στόχοι» εκφράζουν τις σύγχρονες παγκόσμιες προκλήσεις και έχουν ως στόχο να δεσμεύσουν τα κράτη μέλη του Διεθνούς Οργανισμού να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στα παγκόσμια προβλήματα για έναν κόσμο χωρίς φτώχεια, πείνα και ανισότητες.

Καθώς η απόκτηση ποιοτικής Εκπαίδευσης αποτελεί θεμέλιο για τη βελτίωση της ανθρώπινης ζωής ένας στόχος από τους «17 Στόχους» αφιερώθηκε αποκλειστικά στον τομέα της Εκπαίδευσης. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών θέλοντας να εξασφαλίσει ότι όλα τα κορίτσια και τα αγόρια θα έχουν ίση πρόσβαση σε ποιοτική προσχολική και σχολική εκπαίδευση έθεσε επτά υποστόχους, οι οποίοι προσδιορίζουν λεπτομερώς το πώς οραματίζεται τον τομέα της Εκπαίδευσης μέχρι το 2030.

¹ United Nations, *Member States*, τελευταία πρόσβαση στις 2 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/en/member-states/index.html>

² Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών*, τελευταία πρόσβαση στις 3 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=14&Itemid=10

Για την επιτυχή υλοποίηση των υποστόχων του 4^{ου} Στόχου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη ο ΟΗΕ όρισε ως Ηγέτη Οργανισμό τον εξειδικευμένο Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, τις Επιστήμες και τον Πολιτισμό (*United Nations Educational Scientific and Cultural Organization*).

Από τους πέντε τομείς αρμοδιότητας της UNESCO, η Εκπαίδευση αποτελεί τον βασικότερο τομέα δράσης της από την ίδρυση του Διεθνούς Οργανισμού μέχρι και σήμερα. Σύμφωνα με το Άρθρο 2 του Καταστατικού της, η UNESCO έχει ως στόχο την προώθηση της Εκπαίδευσης ως θεμελιώδους Ανθρώπινου Δικαιώματος, προσφέροντας βοήθεια στα κράτη – μέλη της για την προώθηση ποιοτικής εκπαίδευσης χωρίς φυλετικές, οικονομικές ή κοινωνικές διακρίσεις. Τα Εκπαιδευτικά Προγράμματα της UNESCO «στεγάζονται» κάτω από την ομπρέλα του Προγράμματος *Εκπαίδευση για Όλους (Education for All)*, το οποίο έχει ως βασικό στόχο την ίση πρόσβαση, ανδρών και γυναικών, σε ποιοτική εκπαίδευση όλων των βαθμίδων.

Καθώς η ευθύνη για την επίτευξη των Στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη ανήκει αποκλειστικά στα κράτη μέλη, η UNESCO παρέχει τις κατευθυντήριες γραμμές στις κυβερνήσεις των κρατών μελών προκειμένου να ενσωματώσουν τους υποστόχους του 4^{ου} Στόχου στην εθνική τους νομοθεσία.

Η παρούσα διπλωματική εργασία διαιρείται σε τρία κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι 17 Στόχοι του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη», καθώς και η ιστορική πορεία μέχρι την υιοθέτησή τους. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται ο 4^{ος} Στόχος για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη που αφορά στην Εκπαίδευση, καθώς και ο ρόλος του Εκπαιδευτικού Διεθνούς Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών στην επίτευξή του σε διεθνές επίπεδο. Το τρίτο κεφάλαιο αφιερώνεται στη χώρα μας και ειδικότερα σε αυτό παρουσιάζονται όλες οι ελληνικές εκπαιδευτικές πολιτικές στο πλαίσιο της προσπάθειας υλοποίησης των υποστόχων του 4^{ου} Στόχου.

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Η Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Α) Το ιστορικό υιοθέτησης της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών

Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) θέλοντας να ανταποκριθεί στις παγκόσμιες προκλήσεις και να αντιμετωπίσει τα μεγάλα προβλήματα της ανθρωπότητας συγκάλεσε το 2000 στην Έδρα του στη Νέα Υόρκη την ονομαζόμενη «Συνόδο Κορυφής της Χιλιετίας» (“Millennium Summit”)³. Κατά τη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής οι ηγέτες του κόσμου έθεσαν νέους στόχους και χάραξαν νέες κατευθύνσεις για την αντιμετώπιση των διεθνών προκλήσεων που αναδύονταν ενόψει της νέας χιλιετίας.

Αποτέλεσμα της εν λόγω Συνόδου ήταν η ψήφιση της «Διακήρυξης της Χιλιετίας του ΟΗΕ» (“United Nations Millennium Declaration”) ενός «κειμένου-ορόσημο»⁴ για τον 21^ο αιώνα, το οποίο συνοψίζει τόσο τις θεμελιώδεις αξίες που είναι απαραίτητες στις διεθνείς σχέσεις, όσο και τους πυλώνες δράσης του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών⁵. Η «Διακήρυξη της Χιλιετίας» (Απόφαση A/RES/55/2⁶) ψηφίστηκε από 189 κράτη μέλη του Διεθνούς Οργανισμού⁷, καθορίζοντας ένα κοινό όραμα για τον άνθρωπο και τον πλανήτη κατά τον 21^ο αιώνα: «έναν κόσμο με λιγότερη ένδεια, πείνα και ασθένειες, με τις μεγαλύτερες προοπτικές επιβίωσης για τις μητέρες και τα μωρά τους, με εκπαίδευση για όλους, με ίσες ευκαιρίες

³ United Nations, *We the Peoples - The Role of the United Nations in the 21st Century (Millennium Report of the Secretary - General)*, τελευταία πρόσβαση στις 2 Απριλίου 2019, https://www.un.org/en/events/pastevents/we_the_peoples.shtml

⁴ Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *Η Διακήρυξη της Χιλιετίας*, τελευταία πρόσβαση στις 2 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=41

⁵ Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *Η Διακήρυξη της Χιλιετίας*, τελευταία πρόσβαση στις 2 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=41

⁶ United Nations, *Resolution Adopted by the General Assembly (Resolution 55/2)*, τελευταία πρόσβαση στις 3 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.pdf>

⁷ United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, *GA Resolution 55/2: United Nations Millennium Declaration*, τελευταία πρόσβαση στις 5 Απριλίου 2019, <https://www.unescap.org/resources/ga-resolution-552-united-nations-millennium-declaration>

για τις γυναίκες, σε ένα βελτιωμένο φυσικό περιβάλλον και με συνεργασία μεταξύ των αναπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων χωρών»⁸.

Παράλληλα με τη «Διακήρυξη της Χιλιετίας» διατυπώθηκαν οκτώ «Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας» (“Millennium Development Goals”), οι οποίοι συνοψίζουν τις υποχρεώσεις των κρατών μελών για την εκπλήρωση της «Διακήρυξης» μέχρι το 2015 (βλ. Παράρτημα). Οι «Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας» καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα τομέων, συμπεριλαμβάνοντας την εξάλειψη της ακραίας φτώχειας, την παροχή καθολικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, την προώθηση της ισότητας των δύο φύλων, τη μείωση της παιδικής θνησιμότητας, τη βελτίωση της μητρικής υγείας, την καταπολέμηση του Ιού Ανθρώπινης Ανοσοανεπάρκειας/ Συνδρόμου Επίκτητης Ανοσοανεπάρκειας (HIV/AIDS), τη διασφάλιση της περιβαλλοντικής αειφορίας, καθώς και την οικοδόμηση μιας παγκόσμιας συνεργασίας για την ανάπτυξη⁹.

Για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών ανέπτυξε το 2002 ένα «Σχέδιο Δράσης» (“Action Plan – UN Millennium Project”)¹⁰ με στόχο να αναστρέψει τη φτώχεια, την πείνα και τις ασθένειες που έπλητταν δισεκατομμύρια ανθρώπους. Την ίδια χρονιά¹¹ διαμόρφωσε μία ηλεκτρονική πλατφόρμα με τίτλο “End Poverty 2015 – Millennium Campaign” (βλ. Παράρτημα) στην οποία ήταν διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τις δράσεις του Οργανισμού για την επίτευξη των στόχων¹².

Το 2013, δύο χρόνια πριν τη λήξη της προθεσμίας για την επίτευξη των «Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας» ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών συγκάλεσε Διάσκεψη Κορυφής (“Millennium Summit”) για την αξιολόγηση των μέχρι τότε

⁸ https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/283/1/02_chapter_01.pdf

⁹ United Nations, *We Can End Poverty - Millennium Development Goals and Beyond 2015*, τελευταία πρόσβαση στις 5 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/millenniumgoals/>

¹⁰ United Nations – Millennium Development Goals and Beyond 2015, *Background*, τελευταία πρόσβαση στις 5 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/millenniumgoals/bkgd.shtml>

¹¹ United Nations – Millennium Development Goals and Beyond 2015, *Background*, τελευταία πρόσβαση στις 5 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/millenniumgoals/bkgd.shtml>

¹² End Poverty 2015 – Millennium Campaign, *About*, τελευταία πρόσβαση στις 6 Απριλίου 2019, <https://www.endpoverty2015.org/about/>

προσπαθειών για την επίτευξή τους¹³. Εκεί ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών υπέβαλε στα κράτη μέλη την Έκθεσή του με τίτλο «Μια Ζωή Αξιοπρέπειας για Όλους» («A Life of Dignity for All») στην οποία εξέθετε όσα μέχρι τότε είχαν επιτευχθεί σε παγκόσμιο επίπεδο και τόνισε την ανάγκη υιοθέτησης ενός νέου πλαισίου δράσης από το 2015 και έπειτα¹⁴.

Σύμφωνα με τον τότε Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, κ. Ban Ki-Moon, τόσο η «Διακήρυξη της Χιλιετίας», όσο και το πλαίσιο των «Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας» ενέπνευσαν πολλές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες παγκοσμίως και ενθάρρυναν σε σημαντικό βαθμό εθνικές και διεθνείς προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση¹⁵.

Σύμφωνα με τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, το νέο πλαίσιο δράσης μετά το 2015

«θα πρέπει να βασίζεται στα (ανθρώπινα) δικαιώματα, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες, στους νέους και τις περιθωριοποιημένες ομάδες. Θα πρέπει να (έχει ως στόχο) να προστατεύσει τους πόρους του πλανήτη, να προωθή τη βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή και να υποστηρίξει δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής»¹⁶.

Στο τελικό έγγραφο που εξέδωσαν τα κράτη μέλη, οι ηγέτες του κόσμου ανανέωσαν τη δέσμευσή τους να συνεχίσουν να εργάζονται συστηματικά για την επίτευξη των στόχων μέχρι το 2015 και συμφώνησαν να διοργανώσουν, τον

¹³ United Nations Millennium Development Goals, 2013: *MDG Acceleration and Beyond 2015*, τελευταία πρόσβαση στις 7 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/millenniumgoals/bkgd.shtml>

¹⁴ United Nations General Assembly, *A Life of Dignity for All: Accelerating Progress Towards the Millennium Development Goals and advancing the United Nations Development Agenda Beyond 2015*, τελευταία πρόσβαση στις 8 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/millenniumgoals/pdf/A%20Life%20of%20Dignity%20for%20All.pdf>

¹⁵ United Nations General Assembly, *A Life of Dignity for All: Accelerating Progress towards the Millennium Development Goals and advancing the United Nations Development Agenda Beyond 2015*, United Nations, 2013, σελ. 4

¹⁶ United Nations Press Release, *World Leaders Renew Commitment to Anti-poverty Targets, Agree to Adopt New Development Goals at 2015 Summit*, η μετάφραση έγινε από τον γράφοντα, τελευταία πρόσβαση στις 10 Απριλίου 2019, https://www.un.org/millenniumgoals/pdf/Press_release_Special_Event_FINAL.pdf

Σεπτέμβριο του 2015, σύνοδο κορυφής υψηλού επιπέδου («High-level Forum») για να υιοθετήσουν ένα νέο σύνολο στόχων¹⁷.

Στη «Διάσκεψη Κορυφής για την Ανάπτυξη» (“United Nations Sustainable Development Summit 2015”), η οποία πραγματοποιήθηκε στις 25 – 27 Σεπτεμβρίου 2015¹⁸, τα 193 κράτη μέλη του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησαν με απόλυτη ομοφωνία τη νέα Ατζέντα του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη μέχρι το 2030¹⁹.

Η Ατζέντα του ΟΗΕ για το 2030 είναι συνέχεια όχι μόνο των «Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας, αλλά μιας σειράς διακυβερνητικών διαδικασιών για παγκόσμια δράση τόσο για τον πλανήτη όσο και για τον άνθρωπο²⁰. Ειδικότερα, εφαλτήριο για τη νέα Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη αποτέλεσε η «Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη» (“UN Conference on Environment and Development”), γνωστή και ως «Σύννοδος της Γης»²¹, η οποία πραγματοποιήθηκε το 1992 στο Ρίο ντε Τζανέιρο²². Στην εν λόγω Διάσκεψη συμμετείχαν ηγέτες από περισσότερες από 100 χώρες, αποτελώντας μία από τις μεγαλύτερες διακυβερνητικές διασκέψεις στην ιστορία²³.

Εκεί οι ηγέτες έθεσαν το ζήτημα της Βιώσιμης Ανάπτυξης ως σημαντικού πυλώνα για την ανθρώπινη ευημερία σε παγκόσμιο επίπεδο. Αποτέλεσμα της

¹⁷ United Nations Millennium Development Goals, 2013: *MDG Acceleration and Beyond 2015*, τελευταία πρόσβαση στις 7 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/millenniumgoals/bkgd.shtml>

¹⁸ Sustainable Development Goals Knowledge Platform, *United Nations Sustainable Development Summit 2015*, τελευταία πρόσβαση στις 11 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/summit>

¹⁹ United Nations Sustainable Development Summit 2015, *Historic New Sustainable Development Agenda Unanimously Adopted by 193 UN Member States*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/8371Sustainable%20Development%20Summit_final.pdf

²⁰ Sustainable Development 2015 Time for Global Action for People and Planet, *Sustainable Development Summit Transforming Our World for People and Planet (25-27 September 2015)*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/8316Overview_Sustainable_Development_Summit_Final.pdf

²¹ Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *1991-2000*, τελευταία πρόσβαση στις 13 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26794

²² Sustainable Development Goals Knowledge Platform, *United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) – Earth Summit*, τελευταία πρόσβαση στις 11 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/milestones/unced>

²³ Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *1991-2000*, τελευταία πρόσβαση στις 13 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26794

Διάσκεψης αυτής αποτέλεσε η «Ατζέντα 21» (“Agenda 21”)²⁴, η οποία επισήμανε ότι η οικονομική ανάπτυξη οφείλει να εξισορροπηθεί με την έννοια της αειφορίας προκειμένου να επιφέρει θετικά αποτελέσματα τόσο στον άνθρωπο, όσο και στο περιβάλλον²⁵.

Επίσης, στη διαμόρφωση της Ατζέντας του ΟΗΕ για το 2030 συνέβαλε²⁶ τόσο η «Παγκόσμια Διάσκεψη του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» (“2002 World Summit on Sustainable Development”)²⁷, όσο και η «Διάσκεψη Κορυφή για τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας» (“2010 Summit on the Millennium Development Goals”)²⁸.

Επιπρόσθετα, το 2012 διοργανώθηκε η «Παγκόσμια Διάσκεψη του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, Ρίο+20 (“United Nations Conference on Sustainable Development, Rio+20”)²⁹ την επέτειο των είκοσι χρόνων από την πρώτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη του 1992, καθώς και των δέκα χρόνων από την «Παγκόσμια Διάσκεψη του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» του 2002.

Στη Διάσκεψη συμμετείχαν όχι μόνο αρχηγοί κρατών, αλλά και πληθώρα εκπροσώπων του δημοσίου τομέα, του ιδιωτικού τομέα, καθώς και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων³⁰. Η Διάσκεψη του Ρίο έδωσε την ευκαιρία να

²⁴ Sustainable Development Goals Knowledge Platform, *Agenda 21- UNCED 1992*, τελευταία πρόσβαση στις 11 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&nr=23&type=400&menu=35>

²⁵ United Nations Sustainable Development, *United Nations Conference on Environment & Development – Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992 – AGENDA 21*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

²⁶ Sustainable Development 2015 Time for Global Action for People and Planet, *Sustainable Development Summit Transforming Our World for People and Planet (25-27 September 2015)*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/8316Overview_Sustainable_Development_Summit_Final.pdf

²⁷ Sustainable Development Goals Knowledge Platform, *World Summit on Sustainable Development (WSSD) Johannesburg Summit*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/milestones/wssd>

²⁸ United Nations System Chief Executives Board for Coordination, *2010 Summit on the MDGs*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, <https://www.unsceb.org/content/2010-summit-millennium-development-goals>

²⁹ Sustainable Development Knowledge Platform, *United Nations Conference on Sustainable Development – Rio+ 20*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/rio20.html>

³⁰ Υπουργείο Εξωτερικών Hellenic Aid, *Παγκόσμια Διάσκεψη για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των ΗΕ «Rio+20»*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, <https://hellenicaid.mfa.gr/diethnes-plaisio-kai-anaptyxiaki-politiki/oi/pagkosmia-diaskepse-gia-biosime-anaptyxe.html>

ανανεωθεί η παγκόσμια δέσμευση για αειφορία. Κοινό όραμα των συμμετεχόντων ήταν τόσο η αναδιαμόρφωση, όσο και η αναδιοργάνωση των μέχρι τότε ισχυόντων αναπτυξιακών πολιτικών προκειμένου να επιτευχθεί η μείωση της φτώχειας και της πείνας, η προώθηση της κοινωνικής ισότητας, καθώς και η ενίσχυση της προστασίας του περιβάλλοντος.

Κύριο θέμα της Διάσκεψης αποτέλεσε η σημασία της «Πράσινης Οικονομίας», στο πλαίσιο της Βιώσιμης Ανάπτυξης, καθώς και το θεσμικό πλαίσιο της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι μόνο η μέτρηση της ανάπτυξης και του πλούτου, μέσω του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) δεν επαρκεί, καθώς το ΑΕΠ δεν δύναται να μετρήσει την ποιότητα ζωής των ανθρώπων. Για το λόγο αυτό ο κόσμος χρειάζεται ένα σύνολο στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, ο οποίος θα βασιστεί μεν στους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας, αλλά ταυτόχρονα θα τους επεκτείνει και θα εμβαθύνει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα³¹.

Στο πλαίσιο αυτό η συζήτηση κινήθηκε γύρω από επτά τομείς: α. δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, β. ενέργεια, γ. βιώσιμες πόλεις, δ. διατροφική ασφάλεια και βιώσιμη γεωργία, ε. ύδατα, στ. ωκεανοί, ζ. ετοιμότητα σε περίπτωση καταστροφών³². Οι προτεραιότητες στο πλαίσιο των παραπάνω τομέων ενσωματώθηκαν στο κείμενο που υιοθετήθηκε κατά τη Διάσκεψη με τίτλο «Το Μέλλον που Επιθυμούμε» (“The Future We Want”)³³. Το κείμενο αυτό προβλέπει την υιοθέτηση ενός ολοκληρωμένου Πλαισίου Δράσης για τη μετά το 2015 αναπτυξιακή ατζέντα του ΟΗΕ και τη διαμόρφωση μιας σειράς Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης³⁴.

³¹ Sustainable Development Knowledge Platform, *United Nations Conference on Sustainable Development – Rio+ 20*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/rio20.html>

³² Υπουργείο Εξωτερικών Hellenic Aid, *Παγκόσμια Διάσκεψη για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των ΗΕ «Rio+20»*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, <https://hellenicaid.mfa.gr/diethnes-plaisio-kai-anaptyxiaki-politiki/oie/pagkosmia-diaskepse-gia-biosime-anaptuxe.html>

³³ Υπουργείο Εξωτερικών, *The Future We Want*, τελευταία πρόσβαση στις 13 Απριλίου 2019, https://hellenicaid.mfa.gr/media/images/stories/docs/diethnes_plaisio/14-The Future We Want-Rio_outcome_document.pdf

³⁴ Υπουργείο Εξωτερικών, *The Future We Want*, τελευταία πρόσβαση στις 13 Απριλίου 2019, https://hellenicaid.mfa.gr/media/images/stories/docs/diethnes_plaisio/14-The Future We Want-Rio_outcome_document.pdf

B) Το περιεχόμενο της Ατζέντας 2030 – Οι 17 Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Η «Ατζέντα 2030 του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» (“The 2030 Agenda for Sustainable Development”)³⁵ και οι σχετικοί με αυτή 17 Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (“17 Sustainable Development Goals”)³⁶ (βλ. Παράρτημα), ψηφίστηκαν κατά τη 70^η Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών σε μια ιστορική συμφωνία («Ψήφισμα 70/1»), αμέσως μετά την εκπονή των «Στόχων Ανάπτυξης της Χιλιετίας». Οι «17 Στόχοι για να Αλλάξουμε τον Κόσμο μας» έχουν ως κάτωθι:

Στόχος 1: Δίνουμε τέλος σε όλες τις μορφές της φτώχειας, παντού

Στόχος 2: Δίνουμε τέλος στην πείνα, πετυχαίνουμε την επισιτιστική ασφάλεια, βελτιώνουμε τη διατροφή και προάγουμε τη βιώσιμη αγροτική παραγωγή

Στόχος 3: Διασφαλίζουμε μία ζωή με υγεία και προάγουμε την ευημερία για όλους, σε όλες τις ηλικίες

Στόχος 4: Διασφαλίζουμε την χωρίς αποκλεισμούς, ισότιμη και ποιοτική εκπαίδευση και προάγουμε τις ευκαιρίες διά βίου μάθησης για όλους

Στόχος 5: Επιτυγχάνουμε την ισότητα των φύλων και τη χειραφέτηση όλων των γυναικών και κοριτσιών

Στόχος 6: Διασφαλίζουμε τη διαθεσιμότητα και τη βιώσιμη διαχείριση του νερού και των εγκαταστάσεων/ συστημάτων υγιεινής για όλους

Στόχος 7: Διασφαλίζουμε την πρόσβαση σε προσιτή, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους

Στόχος 8: Προάγουμε τη διαρκή, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική ανάπτυξη και την πλήρη απασχόληση και αξιοπρεπή εργασία για όλους

Στόχος 9: Οικοδομούμε ανθεκτικές υποδομές, προάγουμε τη χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμη βιομηχανοποίηση και ενθαρρύνουμε την καινοτομία

Στόχος 10: Μειώνουμε την ανισότητα εντός και μεταξύ των χωρών

³⁵ Sustainable Development, *The 2030 Agenda for Sustainable Development*, τελευταία πρόσβαση στις 15 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

³⁶ Sustainable Development Goals Knowledge Platform, *Sustainable Development Goals*, τελευταία πρόσβαση στις 13 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

Στόχος 11: Δημιουργούμε πόλεις και ανθρώπινους οικισμούς χωρίς αποκλεισμούς, ασφαλείς, ανθεκτικούς και βιώσιμους

Στόχος 12: Διασφαλίζουμε πρότυπα βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής

Στόχος 13: Αναλαμβάνουμε άμεση δράση για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της

Στόχος 14: Διατηρούμε και χρησιμοποιούμε με βιώσιμο τρόπο τους ωκεανούς, τις θάλασσες και τους θαλάσσιους πόρους προς την κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης

Στόχος 15: Προστατεύουμε, αποκαθιστούμε και προωθούμε τη βιώσιμη χρήση των χερσαίων οικοσυστημάτων, διαχειριζόμαστε βιώσιμα τα δάση, καταπολεμούμε την απερίημωση, σταματάμε και αναστρέφουμε την υποβάθμιση του εδάφους και την απώλεια της βιοποικιλότητας

Στόχος 16: Προάγουμε ειρηνικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες για τη βιώσιμη ανάπτυξη, παρέχουμε πρόσβαση στη δικαιοσύνη για όλους και οικοδομούμε αποτελεσματικούς, υπεύθυνους και χωρίς αποκλεισμούς θεσμούς σε όλα τα επίπεδα

Στόχος 17: Ενισχύουμε τα μέσα εφαρμογής και αναζωογονούμε την Παγκόσμια Σύμπραξη για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη³⁷.

Οι «Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» είναι παγκόσμιου χαρακτήρα με χρονοδιάγραμμα υλοποίησης μέχρι το 2030. Ταυτόχρονα, θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως στόχοι «γενικής εφαρμογής»³⁸, καθώς αν και δημιουργούν δεσμεύσεις, εξαρτάται από την εκάστοτε κυβέρνηση πώς οι στόχοι αυτοί θα ενσωματωθούν στο εθνικό πλαίσιο.

Η Βιώσιμη Ανάπτυξη έχει εξέχουσα θέση στην Ατζέντα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, καθώς σκοπός της είναι να *«καλύψει τις ανάγκες των παρόντων γενεών χωρίς να διακυβέυσει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες»*³⁹. Η Ατζέντα 2030 προωθεί και τις τρεις διαστάσεις της Βιώσιμης

³⁷Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *Οι Στόχοι και οι 169 Επιδιώξεις για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη*, τελευταία πρόσβαση στις 15 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=27537&Itemid=73

³⁸ Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, *Η Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και το Εθνικό Πλαίσιο Εφαρμογής – Παρουσίαση στην Εκδήλωση του ΕΛΟΤ «Πρότυπα για Βιώσιμες και Έξυπνες Πόλεις»*, τελευταία πρόσβαση στις 14 Απριλίου 2019, <http://helios-eie.ekt.gr/EIE/bitstream/10442/15608/1/TRANTAS.pdf>

³⁹ International Hellenic University, *Εισαγωγή στη Βιώσιμη Ανάπτυξη*, τελευταία πρόσβαση στις 14 Απριλίου 2019, <https://www.ihu.edu.gr/icsd/docs/eisagogi-sti-viosimi-anaptyxi.pdf>

Ανάπτυξης – κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική – έχοντας ως στόχο να κάνει τον κόσμο μας καλύτερο, με ειρήνη, ασφάλεια, ανθρώπινα δικαιώματα, μηδενική πείνα, καλή υγεία και ευημερία, καλή εκπαίδευση, ισότητα των φύλων, αξιοπρεπή εργασία και ανάπτυξη παντού στον κόσμο.

Σύμφωνα με τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ:

«οι Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι το μονοπάτι που μας οδηγεί σε ένα κόσμο δικαιότερο, πιο ειρηνικό και ευημερούντα, και σε έναν υγιή πλανήτη. Είναι επίσης μια πρόσκληση για αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών. Δεν υπάρχει μεγαλύτερο καθήκον από το να επενδύσουμε στην ευημερία των νέων»⁴⁰.

Η επίτευξη της Ατζέντας για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη προϋποθέτει τη σύναψη συνεργασιών μεταξύ κυβερνήσεων, διακυβερνητικών οργανισμών, του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών (Στόχος 17 – Συνεργασία για τους Στόχους). Αποτελεί μια συλλογική προσπάθεια στην οποία ο κάθε φορέας, ανάλογα με την εξειδίκευσή του, συμβάλλει με όποιον τρόπο μπορεί για την επίτευξή τους. Καθώς κατά την έναρξη των 17 Στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη 1,2 δις ανθρώπων συνέχιζαν να ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας και 781 εκατομμύρια ενήλικες και 126 εκατομμύρια παιδιά παγκοσμίως δεν είχαν λάβει ούτε τη βασική εκπαίδευση⁴¹, είναι ιδιαίτερα σημαντικό, τόσο στα μέσα της δεκαπενταετίας, όσο και κατά την εκπνοή των Στόχων, να γίνει μια ποσοτική και ποιοτική αξιολόγηση της μέχρι τότε προόδου, προκειμένου να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για την πλήρη επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων.

Η Συμφωνία που επετεύχθη το 2015, μετά από μακροχρόνιες και επίπονες διαπραγματεύσεις, αποτελεί σταθμό στην πορεία των Ηνωμένων Εθνών, καθώς για πρώτη φορά όλα τα κράτη – μέλη του Διεθνούς Οργανισμού συναίνεσαν στην υιοθέτηση πρωτοβουλιών για την προώθηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης, παρά το δεδομένο πολιτικό και οικονομικό κόστος, καθώς προέτειναν το συλλογικό καλό.

⁴⁰ Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *Βιώσιμης Ανάπτυξης Στόχοι – 17 Στόχοι για να Αλλάξουμε τον Κόσμο μας*, τελευταία πρόσβαση στις 13 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=36&Itemid=71

⁴¹ United Nations Development Programme, *The Millennium Development Goals Report 2014*, τελευταία πρόσβαση στις 10 Απριλίου 2019, <https://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/mdg/the-millennium-development-goals-report-2014/>

Ωστόσο, δεν αρκεί μόνο η υιοθέτηση πρωτοβουλιών από τα κράτη, αλλά κρίνεται απαραίτητη και η ενεργή εμπλοκή της κοινωνίας των πολιτών, που είχε σημαντική συμβολή στην επιλογή και σύνθεση των Στόχων, καθώς δύναται να συμβάλει στην προσπάθεια για την επίτευξη της «Ατζέντας 2030», μέσω της άσκησης πιέσεων στις κυβερνήσεις για την υιοθέτηση ρηξικέλευθων πολιτικών.

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ: Ο 4^{ος} Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης για την Ποιότητα της Εκπαίδευσης: Ο ρόλος της UNESCO

Α) Η υιοθέτηση του 4^{ου} Στόχου του ΟΗΕ για Ποιοτική Εκπαίδευση

Ο 4^{ος} Στόχος του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη αφορά στην Ποιοτική Εκπαίδευση σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Ο εν λόγω Στόχος ενσωματώθηκε στην Ατζέντα του ΟΗΕ μετά το 2015, καθώς ο «Στόχος Ανάπτυξης της Χιλιετίας» για την παροχή καθολικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης μέχρι το 2015 δεν επετεύχθη πλήρως.

Ειδικότερα, εκτιμάται ότι μετά την εκπνοή των «Στόχων Ανάπτυξης της Χιλιετίας» 103 εκατομμύρια νέοι και νέες παγκοσμίως ακόμη δεν είχαν πρόσβαση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, παραμένοντας αναλφάβητοι, με το 60% εξ αυτών να είναι γυναίκες και περισσότεροι από τους μισούς να ζουν στην Υποσαχάρια Αφρική ή σε περιοχές που πλήττονται από συγκρούσεις. Παράλληλα, αν και το ποσοστό της φοίτησης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στις αναπτυσσόμενες χώρες έφτασε το 91%, 57 εκατομμύρια παιδιά συνέχιζαν να μην φοιτούν σε σχολεία⁴².

Για τους λόγους αυτούς κρίθηκε απαραίτητο να ενσωματωθεί ένας νέος Στόχος για την Εκπαίδευση στη νέα δέσμη στόχων του ΟΗΕ για την ανάπτυξη σε διεθνές επίπεδο. Ο Στόχος αυτός συμβολίζει τη νέα δέσμευση των 193 κρατών μελών του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για πρόσβαση τόσο των ανδρών, όσο και των γυναικών σε ποιοτική εκπαίδευση σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες⁴³.

Η νέα αυτή δέσμευση των ηγετών του κόσμου για ποιοτική εκπαίδευση αντανακλά το κοινό όραμά τους για τη βελτίωση της ανθρώπινης ζωής, καθώς και την κοινή πεποίθησή τους ότι η Εκπαίδευση παίζει καταλυτικό ρόλο στη βελτίωση

⁴² Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *Στόχος 4 – Ποιοτική Εκπαίδευση*, τελευταία πρόσβαση στις 17 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=27342:sdg-4&catid=36:sgds-2016&Itemid=72

⁴³ CSR Hellas, *Στόχος 4 – Ποιοτική Εκπαίδευση – Διασφαλίζουμε την Ελεύθερη, Ισότιμη Ποιοτική Εκπαίδευση Προάγοντας τις Ενκαιρίες για Διά Βίου Μάθηση*, τελευταία πρόσβαση στις 17 Απριλίου 2019, https://www.csrhellas.net/network/sdgs/4-poiotita_stin_ekpaidefsi/

του βιοτικού επιπέδου του ατόμου και κατ' επέκταση στην εξάλειψη της φτώχειας, καθώς και στην ενδυνάμωση των γυναικών και των κοριτσιών ως ισότιμων μελών της κοινωνίας.

Ταυτόχρονα, η Εκπαίδευση αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την επίτευξη της ίδιας της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Η πρώτη αναφορά για τη διασύνδεση ανάμεσα στη Βιώσιμη Ανάπτυξη και την Εκπαίδευση, καθώς και για το ρόλο των εκπαιδευτικών στην επίτευξη της αειφορίας⁴⁴ έγινε το 1987 στην Έκθεση της «Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών» (“World Commission on Environment and Development”) με τίτλο «Το Κοινό μας Μέλλον» (“Our Common Future”)⁴⁵, γνωστή και ως «Αναφορά Brundtland» (“Brundtland Report”)⁴⁶.

Ακόμα πιο σαφής αναφορά στη διασύνδεση των δύο αυτών τομέων έγινε στη «Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη» (“United Nations Conference on Environment and Development”) του 1992 στο Ρίο⁴⁷. Στο τελικό κείμενο της Συνδιάσκεψης με τίτλο «Ατζέντα 21» αφιερώνεται ένα ολόκληρο κεφάλαιο (κεφ. 36) στη σημασία και το ρόλο της Εκπαίδευσης για την προώθηση της αειφορίας⁴⁸:

«η Εκπαίδευση είναι σημαντική για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και τη βελτίωση της ικανότητας των ανθρώπων να αντιμετωπίζουν περιβαλλοντικά και αναπτυξιακά ζητήματα. Είναι ακόμα σημαντική για να επιτευχθεί η περιβαλλοντική και ηθική αφύπνιση, οι αξίες και οι στάσεις, οι ικανότητες και η συμπεριφορά που

⁴⁴ United Nations General Assembly, *Development and International Economic Co-operation: Environment: Report of the World Commission on Environment and Development (A/42/427)*, τελευταία πρόσβαση στις 21 Απριλίου 2019, https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/42/427&Lang=E

⁴⁵ Sustainable Development Goals Knowledge Platform, *Report of the World Commission on Environment and Development – Our Common Future*, τελευταία πρόσβαση στις 20 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/milestones/wced>

⁴⁶ Swiss Confederation – Federal Office for Spatial Development, *UN Milestones in Sustainable Development – 1987: Brundtland Report*, τελευταία πρόσβαση στις 20 Απριλίου 2019, <https://www.are.admin.ch/are/en/home/sustainable-development/international-cooperation/2030agenda/un-milestones-in-sustainable-development/1987--brundtland-report.html>

⁴⁷ United Nations Regional Information Centre for Western Europe, *Back in Time: What was Rio 1992?*, τελευταία πρόσβαση στις 21 Απριλίου 2019, <https://www.unric.org/en/rio20/27615-back-in-time-what-was-rio-1992>

⁴⁸ UNESCO, *The Rio Declaration on Environment and Development (1992)*, τελευταία πρόσβαση στις 21 Απριλίου 2019, http://www.unesco.org/education/pdf/RIO_E.PDF

συμβαδίζουν με την αειφόρο ανάπτυξη , καθώς και η αποτελεσματική συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων»⁴⁹.

Πέντε χρόνια αργότερα η UNESCO διοργανώνει στη Θεσσαλονίκη Διεθνή Διάσκεψη με θέμα «Περιβάλλον και Κοινωνία: Εκπαίδευση και Ευαισθητοποίηση των Πολιτών για την Αειφορία» (“International Conference on Environment and Society: Education and Public Awareness for Sustainability”)⁵⁰. Βασικό αντικείμενο της συζήτησης της Διάσκεψης ήταν τα διεθνή ζητήματα που καλούνταν να αντιμετωπίσουν τα κράτη, όπως η φτώχεια, η μόλυνση του περιβάλλοντος, η καταπάτηση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ανισότητα των δύο φύλων κ.α. Κοινή απάντηση για την αντιμετώπιση όλων των παραπάνω ζητημάτων ήταν η προώθηση της Εκπαίδευσης, ως «αναντικατάστατου μέσου»⁵¹, ώστε οι άντρες και οι γυναίκες να είναι σε θέση να ορίσουν τη ζωή τους και να μεταμορφώσουν τις κοινωνίες μέσα στις οποίες ζουν⁵².

Το 2002 τα κράτη τόνισαν και πάλι το ρόλο της Εκπαίδευσης για την επίτευξη της αειφορίας στην «Παγκόσμια Διάσκεψη του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» (“2002 World Summit on Sustainable Development”) που πραγματοποιήθηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ⁵³. Στο τελικό κείμενο της Διάσκεψης «Σχέδιο Εφαρμογής του Γιοχάνεσμπουργκ»⁵⁴ τα κράτη επανέφεραν τις διατάξεις της «Ατζέντας 21» του 1992

⁴⁹ Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, *Αειφορική Ανάπτυξη και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Για μια Ηθική της Πράξης*, τελευταία πρόσβαση στις 21 Απριλίου 2019, <http://kpe-kastor.kas.sch.gr/peekpe4/proceedings/synedria3/kefalogianni.pdf>

⁵⁰ UNESCO, *Environment and Society: Education and Public Awareness for Sustainability*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=3602&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

⁵¹ Mediterranean Information Office for Environment, Culture and Sustainable Development (MIO – ECSDE), *Διακήρυξη της Θεσσαλονίκης*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, http://mio-ecsde.org/epeaek09/basic_docs/conf_thessaloniki_1997_ell.pdf

⁵² UNESCO, *Declaration of Thessaloniki*, τελευταία πρόσβαση στις 21 Απριλίου 2019, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000117772>

⁵³ Sustainable Development Goals Knowledge Platform, *World Summit on Sustainable Development (WSSD) – Johannesburg Summit*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/milestones/wssd>

⁵⁴ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, *Παγκόσμια Διάσκεψη για την Αειφόρο Ανάπτυξη – Σχέδιο Εφαρμογής*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, http://library.tee.gr/digital/m1874/johan_shedio.pdf

για τη σημασία της Εκπαίδευσης για την αντιμετώπιση όλων των ζητημάτων που ταλανίζουν τις ανθρώπινες κοινωνίες⁵⁵.

Με δεδομένο ότι οι αξίες και οι νοοτροπίες διαμορφώνονται σε νεαρή ηλικία, η Εκπαίδευση αποτελεί απαραίτητο εργαλείο για τη διαμόρφωση των ενεργών πολιτών του μέλλοντος, καθώς δίνει στα άτομα την ικανότητα να αναπτύσσουν κριτική σκέψη και να λαμβάνουν αποφάσεις. Ταυτόχρονα η Εκπαίδευση αποτελεί μία μακροχρόνια διαδικασία. Για το λόγο αυτό ο Στόχος 4 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη στους υποστόχους του προβλέπει την ίση και ποιοτική Εκπαίδευση όλων σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και ταυτόχρονα προωθεί τη Διά βίου Μάθηση ως μιας διαδικασίας που οδηγεί στην ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων σε προσωπικό, κοινωνικό και επαγγελματικό επίπεδο.

Ειδικότερα, ο Στόχος 4 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη διαθέτει επτά υποστόχους:

4.1 Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλα τα κορίτσια και αγόρια θα ολοκληρώνουν μία ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση που οδηγεί σε αντίστοιχα και τελεσφόρα μαθησιακά αποτελέσματα

4.2 Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλα τα κορίτσια και αγόρια θα έχουν πρόσβαση σε ποιοτική προσχολική ανάπτυξη, φροντίδα και εκπαίδευση, έτσι ώστε να είναι έτοιμα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση

4.3 Έως το 2030, διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες σε προσιτή και ποιοτική τεχνική, επαγγελματική και τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων και των πανεπιστημίων

4.4 Έως το 2030, ουσιαστική αύξηση του αριθμού των νέων και των ενηλίκων οι οποίοι έχουν τις κατάλληλες δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων, για απασχόληση, αξιοπρεπή εργασία και επιχειρηματικότητα

⁵⁵ United Nations, *Report of the World Summit on Sustainable Development*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/CONF.199/20/Corr.1&Lang=E

4.5 Έως το 2030, εξάλειψη των διακρίσεων με βάση το φύλο στην εκπαίδευση και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, για τους ευάλωτους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, των αυτοχθόνων πληθυσμών και των παιδιών που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση

4.6 Έως το 2030, διασφάλιση ότι η νεολαία στο σύνολό της καθώς και ένα σημαντικό ποσοστό ενηλίκων, τόσο ανδρών όσο και γυναικών, θα πετύχουν τον γραμματισμό και τον αριθμητισμό

4.7 Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν τη γνώση και θα καλλιεργήσουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη, μέσω, μεταξύ άλλων, της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον βιώσιμο τρόπο ζωής, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, της προαγωγής της κουλτούρας της ειρήνης και της μη-βίας, της ταυτότητας του παγκόσμιου πολίτη, καθώς και μέσω της αναγνώρισης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη

4.α Οικοδόμηση και αναβάθμιση εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων οι οποίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών και των ατόμων με αναπηρίες, λαμβάνοντας υπόψη το θέμα του φύλου, και παροχή ασφαλών, ειρηνικών, συμμετοχικών και αποδοτικών μαθησιακών περιβαλλόντων για όλους

4.β Έως το 2030, ουσιαστική επέκταση, σε παγκόσμιο επίπεδο, του αριθμού των διαθέσιμων υποτροφιών στις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες, στα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη και στις αφρικανικές χώρες, έτσι ώστε να προωθηθούν οι εγγραφές στην ανώτατη εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων της επαγγελματικής κατάρτισης, των τεχνολογιών της πληροφορίας και επικοινωνίας, καθώς και τεχνικών, μηχανολογικών και επιστημονικών προγραμμάτων, στις ανεπτυγμένες και άλλες αναπτυσσόμενες χώρες

4.γ Έως το 2030, ουσιαστική αύξηση της προσφοράς καταρτισμένων δασκάλων, μέσω, μεταξύ άλλων, της διεθνούς συνεργασίας για την κατάρτιση του διδακτικού

προσωπικού στις αναπτυσσόμενες χώρες και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη»⁵⁶.

Β) Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, τις Επιστήμες, τον Πολιτισμό και την Επικοινωνία (UNESCO)

Η UNESCO ιδρύθηκε το 1945 και είναι ο εξειδικευμένος Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, τον Πολιτισμό, τις Επιστήμες και την Επικοινωνία (“United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization”). Αποστολή της είναι η προώθηση της ειρήνης, καθώς, όπως αναφέρεται στο προοίμιο του Καταστατικού της: «εφόσον οι πόλεμοι ξεκινούν στο μυαλό των ανθρώπων, στο μυαλό των ανθρώπων πρέπει να χτιστούν οι άμυνες της ειρήνης».

Στο πλαίσιο των πέντε τομέων αρμοδιότητάς του, ο Διεθνής Οργανισμός σχεδιάζει και υλοποιεί διεθνή προγράμματα που, μεταξύ άλλων έχουν ως στόχο την καθολική πρόσβαση στην Εκπαίδευση, την προστασία των μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, καθώς και της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, την προώθηση του Διαπολιτισμικού Διαλόγου, της ισότητας των δύο φύλων, της ελευθερίας της έκφρασης και της αειφορίας.

Γ) Ο ορισμός της UNESCO ως Ηγέτη – Οργανισμού για την εφαρμογή του 4^{ου} Στόχου

Για την επίτευξη του Στόχου 4 ο ΟΗΕ έχει ορίσει ως «Ηγέτη – Οργανισμό»⁵⁷ (“Lead Agency”) την UNESCO, τον εξειδικευμένο διεθνή Οργανισμό για την Εκπαίδευση, τον Πολιτισμό, τις Επιστήμες και την Επικοινωνία. Από την ίδρυσή της μέχρι και σήμερα η UNESCO έχει υλοποιήσει πλήθος Προγραμμάτων για την προώθηση ίσης και ποιοτικής πρόσβασης σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, καθώς

⁵⁶ Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *Στόχος 4 – Ποιοτική Εκπαίδευση*, τελευταία πρόσβαση στις 17 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=27342:sdg-4&catid=36:sgds-2016&Itemid=72

⁵⁷ UNESCO, *Leading Education 2030*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/education2030-sdg4>

η Εκπαίδευση αποτελεί έναν από τους τομείς δράσης της βάσει του Καταστατικού της⁵⁸.

Η δράση του Διεθνούς Οργανισμού στον τομέα της Εκπαίδευσης από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του μέχρι σήμερα αντανακλά τόσο τις ανάγκες της παγκόσμιας κοινότητας, όσο και την πρόθεση της UNESCO να επιτελέσει με επιτυχία την αποστολή της και να φέρει εις πέρας το ρόλο με τον οποίο έχει επιφορτιστεί. Η δράση του Οργανισμού αντικατοπτρίζεται μέσα από τις Διεθνείς Συμβάσεις, τις Στρατηγικές και τα Προγράμματα που σχεδιάζει και υλοποιεί σε διεθνές επίπεδο.

Το βασικότερο Πρόγραμμα του Οργανισμού για την Εκπαίδευση είναι το διεθνές Πρόγραμμα «Εκπαίδευση για Όλους» (“Education for All”)⁵⁹. Το εν λόγω Πρόγραμμα αποτελεί μια διεθνή δέσμευση για την προώθηση της καθολικής πρόσβασης σε ίση και ποιοτική εκπαίδευση στα παιδιά (αγόρια και κορίτσια), στους/στις νέους/νέες, καθώς και στους ενήλικες⁶⁰.

Η UNESCO συμβαδίζοντας με τις στρατηγικές του ΟΗΕ για τους τομείς που εμπíπτουν στις αρμοδιότητές της, μέχρι το 2015 προωθούσε μέσα από το Πρόγραμμα «Εκπαίδευση για Όλους» τον Στόχο 2 για τη Χιλιετία που αφορούσε στην Εκπαίδευση⁶¹ και από το 2015 και έπειτα προωθεί συστηματικά τον Στόχο 4 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη⁶².

Το Πρόγραμμα αυτό αποτελεί την «ομπρέλα» κάτω από την οποία υλοποιούνται όλα τα διεθνή εκπαιδευτικά προγράμματά της UNESCO. Η σημερινή μορφή του Προγράμματος είναι αποτέλεσμα μιας σειράς διεργασιών που ξεκινούν

⁵⁸ UNESCO, *UNESCO Constitution*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=15244&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

⁵⁹ UNESCO, Education for All Movement, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, <http://www.unesco.org/new/en/archives/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/>

⁶⁰ UNESCO, *Mission*, τελευταία πρόσβαση στις 20 Απριλίου 2019, <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/mission/>

⁶¹ NEA, *Education for All and Millennium Development Goals*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, <http://www.nea.org/home/61709.htm>

⁶² UNESCO, *Sustainable Development Goal 4 and its targets*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/education2030-sdg4/targets>

ήδη από το 2000. Ειδικότερα, το 2000 στο «Παγκόσμιο Φόρουμ για την Εκπαίδευση» (“World Education Forum”)⁶³ 164 Κυβερνήσεις δεσμεύτηκαν να προωθήσουν το εν λόγω διεθνές Πρόγραμμα προκειμένου να επιτύχουν τους παρακάτω στόχους:

1. Βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης για την πρώτη παιδική ηλικία, με έμφαση στα πιο ευάλωτα και μη προνομιούχα παιδιά,
2. Παροχή ποιοτικής και δωρεάν πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για όλα τα παιδιά,
3. Ίσες ευκαιρίες πρόσβασης σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και σε προγράμματα δια βίου μάθησης,
4. Μείωση του φαινομένου του αναλφαριθμητισμού κατά 50% στους ενήλικες και ιδιαίτερα στις γυναίκες μέχρι το 2015,
5. Εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ των δύο φύλων και ενδυνάμωση των κοριτσιών μέσω της εκπαίδευσης,
6. Ενίσχυση της ποιοτικής εκπαίδευσης, με στόχο να συμβάλει στην ανάπτυξη των ικανοτήτων απαραίτητων για τη ζωή των ανθρώπων⁶⁴.

Για την προώθηση των παραπάνω στόχων τα κράτη τα οποία συμμετείχαν στο «Παγκόσμιο Φόρουμ για την Εκπαίδευση» διαμόρφωσαν το «Πλαίσιο Δράσης του Ντακάρ» (“Dakar Framework for Action”) προς επίτευξη το 2015 παράλληλα με την υλοποίηση των «Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας»⁶⁵.

Μέχρι την εκπνοή των «Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας» η UNESCO ανέλαβε σημαντικές πρωτοβουλίες που συνέβαλαν στη συνέχιση των προσπαθειών για ίση και ποιοτική Εκπαίδευση μετά το 2015. Ειδικότερα, ο Διεθνής Οργανισμός ανέλαβε ηγετικό ρόλο στην υλοποίηση της «Παγκόσμιας Δεκαετίας για την

⁶³ United Nations Meeting Coverage and Press Releases, *World Education Forum in Dakar – Senegal – 26-28 April to Boost Drive Education for All*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/press/en/2000/20000411.soc4543.doc.html>

⁶⁴ Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς – Διεύθυνση Διά Βίου Μάθησης, *Εκπαίδευση για Όλους (EFA)*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <http://www.gsae.edu.gr/el/international-organisations/unesco-unesco/ekpaidefsi-gia-olous-education-for-all-efa>

⁶⁵ UNESCOdoc, *The Dakar Framework for Action: Education for All: Meeting our Collective commitments (including six regional frameworks for action)*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000121147>

Εκπαίδευση για Όλους» (“United Nations Literacy Decade: Education for All”)⁶⁶, η οποία διήρκησε από το 2003 μέχρι το 2012.

Επίσης, η UNESCO πραγματοποίησε δύο σημαντικές συναντήσεις οι οποίες και αποτέλεσαν σταθμό για τη διαμόρφωση των στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη για την Εκπαίδευση: α. η Συνάντηση των Υπουργών Παιδείας με τίτλο «2^η Συνάντηση για την Παγκόσμια Εκπαίδευση για Όλους» (“2nd Global Education Meeting for All”), η οποία έλαβε χώρα στο Ομάν το 2013. Τελικό κείμενο της Συνάντησης ήταν η «Συμφωνία του Μουσκάτ», ένα σημαντικό κείμενο με προτάσεις για τη βελτίωση της ποιότητας της Εκπαίδευσης σε όλους⁶⁷ και β. η «Παγκόσμια Διάσκεψη της UNESCO για την Εκπαίδευση για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» (“World Conference on Education for Sustainable Development”)⁶⁸, η οποία πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 2014 και είχε ως αποτέλεσμα την έκδοση του «Παγκόσμιου Προγράμματος Δράσης για την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη» (“Global Action Program on ESD”)⁶⁹, καθώς και του «Οδηγού Υλοποίησης» (“Roadmap”)⁷⁰.

Μετά την εκπνοή των «Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας» και την αντικατάστασή τους από τους «Στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη»,

⁶⁶ United Nations Meeting Coverage and Press Releases, *United Nations Literacy Decade (2003 – 2012) Launched at New York Headquarters*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/press/en/2003/obv322.doc.htm>

⁶⁷ Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, *Η Ατζέντα για την Αειφόρο Ανάπτυξη στην μετά το 2015 Ατζέντα*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://www.peakpemagazine.gr/article/%CE%B7-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1%CE%B5%CE%B9%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%BF-%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%AC-%CF%84%CE%BF-2015-%CE%B1%CF%84%CE%B6%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1>

⁶⁸ UNESCO, *World Conference on Education for Sustainable Development calls for Renewed Commitment by all Countries*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/news/world-conference-education-sustainable-development-calls-renewed-commitment-all-countries>

⁶⁹ UNESCO, *Global Action Programme on Education for Sustainable Development*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/gap>

⁷⁰ UNESCO, *UNESCO Roadmap for Implementing the Global Action Programme on Education for Sustainable Development*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000230514>

πραγματοποιήθηκε το 2015 στο Ντακάρ το «Δεύτερο Φόρουμ για την Παγκόσμια Εκπαίδευση» (“World Education Forum”)⁷¹. Στο εν λόγω Φόρουμ αποφασίστηκε η επέκταση του Προγράμματος «Εκπαίδευση για Όλους» μέχρι το 2030 και ψηφίστηκε η «Διακήρυξη του Ίντσον» (“Incheon Declaration”)⁷², στην οποία ενσωματώθηκε και το «Πλαίσιο Δράσης για την Εκπαίδευση μέχρι το 2030» (“Education 2030 Framework for Action”)⁷³, το οποίο παρέχει καθοδήγηση σε κυβερνήσεις και εταίρους για το πώς να μετατρέψουν τις δεσμεύσεις σε δράση.

Η «Διακήρυξη του Ίντσον» αναθέτει στην UNESCO να ηγηθεί της Ατζέντας 2030 με τους εταίρους της. Η Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030 είναι ένα φιλόδοξο και παγκόσμιο πρόγραμμα για την εξάλειψη της φτώχειας μέσω της αειφόρου ανάπτυξης έως το 2030. Η «Εκπαίδευση για το 2030» (“Education 2030”), που βασίζεται στην αρχή του δικαιώματος στην εκπαίδευση, ξεπερνά τις προσπάθειες του παρελθόντος να διασφαλίσει την πρόσβαση στη βασική εκπαίδευση, όπως οριζόταν στον Αναπτυξιακό Στόχο 2 της Χιλιετίας 2000-2015 για την Εκπαίδευση⁷⁴.

Η Ατζέντα της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης για το 2030 επέκτεινε το πεδίο εφαρμογής του αντίστοιχου «Στόχου για τη Χιλιετία»:

- α. φτάνει από τη μάθηση στην παιδική ηλικία έως την εκπαίδευση και την κατάρτιση των νέων και την εκπαίδευση των ενηλίκων,
- β. υπογραμμίζει την απόκτηση δεξιοτήτων για εργασία,
- γ. υπογραμμίζει τη σημασία της εκπαίδευσης των πολιτών στον σημερινό σύνθετο και αλληλοεξαρτώμενο κόσμο,

⁷¹ UNESCO, *World Education Forum 2015*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/events/world-education-forum-2015>

⁷² UNESCOdoc, *Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the Implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure Inclusive and Equitable Quality Education and Promote Lifelong Learning Opportunities for All*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656>

⁷³ UNESCO Institute for Statistics, *Education 2030 – Incheon Declaration and Framework for Action for the Implementation of SDG 4*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/education-2030-incheon-framework-for-action-implementation-of-sdg4-2016-en_2.pdf

⁷⁴ UNESCO, *Leading Education 2030*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/education2030-sdg4>

δ. επικεντρώνεται στην ενσωμάτωση, την ισότητα και την ισότητα των φύλων και

ε. στοχεύει στην εξασφάλιση ποιοτικών μαθησιακών αποτελεσμάτων για όλους, καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους.

Στο πλαίσιο της «Εκπαίδευσης 2030» οι παραπάνω στόχοι ενσωματώνονται σε όλα τα διεθνή εκπαιδευτικά προγράμματα του Οργανισμού. Η ευθύνη για την υλοποίηση του Στόχου 4 ανήκει στις κυβερνήσεις, με την UNESCO και τους εταίρους της να παρέχουν υποστήριξη μέσω συντονισμένων συμβουλών πολιτικής, τεχνικής βοήθειας, ανάπτυξης ικανοτήτων και παρακολούθησης της προόδου σε παγκόσμιο, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο⁷⁵.

Για το λόγο αυτό η UNESCO παρέχει τεχνική βοήθεια στα κράτη μέλη της, προκειμένου να αναβαθμιστούν τόσο οι υποδομές και τα εκπαιδευτικά συστήματα σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, όσο και η ποιότητα της Εκπαίδευσης κάθε μορφής, τυπικής, άτυπης ή μη - τυπικής που παρέχεται εντός της εδαφικής τους επικράτειας⁷⁶. Η UNESCO παρέχει στις χώρες την κατάλληλη τεχνογνωσία για τη χρηστή διαχείριση των εκπαιδευτικών συστημάτων, καθώς και τεχνική υποστήριξη, προκειμένου τα κράτη – μέλη της να προσφέρουν ποιοτική εκπαίδευση σε όλους.

Γ) Ο ρόλος της UNESCO για την επίτευξη του 4^{ου} Στόχου

Η UNESCO έχει σχεδιάσει και υλοποιεί διεθνή Προγράμματα για όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Ειδικότερα, για την Προσχολική και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση η UNESCO έχει δημιουργήσει το Πρόγραμμα «Πρώιμη Παιδική Φροντίδα και Εκπαίδευση» (“Early Childhood Care and Education”). Το εν λόγω διεθνές Πρόγραμμα έχει ως στόχο να προσεγγίσει ολιστικά την ανάπτυξη των παιδιών από τη γέννησή τους μέχρι και τα οκτώ τους χρόνια. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου η UNESCO συνεργάζεται συστηματικά με τις κυβερνήσεις των

⁷⁵ UNESCO, *Leading Education 2030*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/education2030-sdg4>

⁷⁶ UNESCO, *Lifelong Learning Systems*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <http://en.unesco.org/themes/lifelong-learning-systems>

κρατών - μελών, καθώς και με πλήθος διακυβερνητικών εταίρων για την προώθησή του σε διεθνές επίπεδο⁷⁷.

Στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση ο Διεθνής Οργανισμός προωθεί τον Στόχο 4 μέσα από το διεθνές Πρόγραμμα «Συνεργαζομένων Σχολείων της UNESCO» (“UNESCO Associated School Project Network”)⁷⁸. Το «Δίκτυο των Συνεργαζόμενων Σχολείων της UNESCO» σχηματίστηκε το 1953 και σήμερα αριθμεί 10.000 σχολεία σε 181 κράτη – μέλη. Στόχος του Δικτύου είναι η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και η ευαισθητοποίηση των μαθητών για τα δημοκρατικά ιδεώδη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ειρήνη, την προστασία του περιβάλλοντος και την αειφορία⁷⁹.

Για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση η UNESCO υλοποιεί από το 1992 το διεθνές Πρόγραμμα των «Εδρών UNESCO» (“UNESCO Chairs Programme”)⁸⁰, με στόχο την ανάπτυξη κοινωνιών της γνώσης και την κατάργηση των αποκλεισμών στην πρόσβαση στην τριτοβάθμια Εκπαίδευση, καθώς και την προώθηση της έρευνας στους τομείς αρμοδιότητας του διεθνούς Οργανισμού. Παράλληλα, το εν λόγω Πρόγραμμα προωθεί τη διαπανεπιστημιακή συνεργασία για την ανταλλαγή γνώσεων και καλών πρακτικών, μέσα από την οικοδόμηση πανεπιστημιακών «Δικτύων UNITWIN» (“UNITWIN Networks”). Σήμερα στο Πρόγραμμα των «Εδρών UNESCO» συμμετέχουν περισσότερα από 700 Πανεπιστήμια σε 116 χώρες⁸¹.

Επίσης, η UNESCO, έχοντας ως στόχο την προώθηση της επαγγελματικής Εκπαίδευσης στους ενήλικες έχει δημιουργήσει το «Διεθνές Κέντρο UNESCO - UNEVOC για την Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση» (“UNESCO - UNEVOC International Centre for Technical and Vocational Education

⁷⁷ UNESCO, Early Child and Care Education, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <http://en.unesco.org/themes/early-childhood-care-and-education>

⁷⁸ UNESCO, *The UNESCO Associated Schools Project Network*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <http://www.unesco.org/new/en/education/networks/global-networks/aspnet/>

⁷⁹ UNESCO, “Peace and Human Rights”, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <http://www.unesco.org/new/en/education/networks/global-networks/aspnet/study-areas/peace-and-human-rights/>

⁸⁰ UNESCO, *UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <http://en.unesco.org/unitwin-unesco-chairs-programme>

⁸¹ UNESCO, *25th Anniversary of the UNITWIN/UNESCO Chairs Programme*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/unitwin-unesco-chairs-programme/25th-anniversary>

and Training”)⁸². Στόχος του Κέντρου, το οποίο διαθέτει και ειδική διαδικτυακή πλατφόρμα⁸³ (βλ. Παράρτημα) είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων απαραίτητων για την αγορά εργασίας. Παράλληλα, στο πλαίσιο του Προγράμματος έχει σχηματιστεί ένα διεθνές Δίκτυο το οποίο έχει ως στόχο τη βελτίωση των συστημάτων Τεχνικής και Επαγγελματικής Κατάρτισης στα κράτη μέλη του Διεθνούς Οργανισμού, καθώς και την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης ως προς την ανάγκη της επαγγελματικής κατάρτισης των νέων και των ενηλίκων, καθώς και ως προς την αξία της διά βίου μάθησης⁸⁴.

Ακόμη, γνωρίζοντας πως η γνώση γραφής και ανάγνωσης είναι προαπαιτούμενο για την πρόσβαση στον κόσμο της γνώσης, η UNESCO έχει σχεδιάσει και υλοποιεί ένα εξειδικευμένο Πρόγραμμα για τον αναλφαβητισμό με τίτλο «Αλφαβητισμός σε Όλους» (“Literacy for All”). Καθώς το φαινόμενο του αναλφαβητισμού εμφανίζεται εξαιτίας διάφορων παραγόντων, όπως η φτώχεια, η γεωγραφική απομόνωση, ο πρώιμος γάμος ή η πρώιμη εγκυμοσύνη ο Εκπαιδευτικός Οργανισμός, προωθεί τον εγγραμματισμό, ως αναπόσπαστο κομμάτι της Εκπαίδευσης και της Διά Βίου Μάθησης⁸⁵, καθώς η γνώση γραφής και ανάγνωσης επιτρέπει την πρόσβαση στην γνώση ενώ ο αναλφαβητισμός και κατ’ επέκταση η έλλειψη στοιχειώδους εκπαίδευσης αποτελεί εμπόδιο για την αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής των πολιτών, ανδρών και γυναικών, επιφέροντας ταυτόχρονα φαινόμενα αποκλεισμού και βίας⁸⁶.

Θεωρώντας πως οι δάσκαλοι παίζουν ουσιαστικό ρόλο στην παροχή ποιοτικής Εκπαίδευσης, ο Διεθνής Οργανισμός μαζί με πληθώρα άλλων οργανισμών και εταιρών συμμετέχει στη «Διεθνή Ομάδα Εργασίας για τους Δασκάλους στο πλαίσιο της Εκπαίδευσης για το 2030» (“International Task Force on Teachers for Education

⁸² UN Bonn, *UNESCO International Centre for Technical and Vocational Education and Training (UNESCO – UNEVOC)*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://www.unbonn.org/UNEVOC>

⁸³ UNESCO, *UNEVOC Promoting Learning for the World of Work*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://unevoc.unesco.org/go.php>

⁸⁴ UNESCO, *Who we are – our mission*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <http://www.unevoc.unesco.org/go.php?q=whoweare>

⁸⁵ UNESCO, *Literacy for All*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <http://en.unesco.org/themes/literacy-all>

⁸⁶ UNESCO, *Literacy*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/education-building-blocks/literacy/>

2030”)⁸⁷. Η UNESCO σε συνεργασία με άλλους διεθνείς μη-κερδοσκοπικούς οργανισμούς, διακυβερνητικούς οργανισμούς και διεθνείς αναπτυξιακούς οργανισμούς⁸⁸ στοχεύει στη διαμόρφωση καταρτισμένων εκπαιδευτικών που θα προωθήσουν τόσο το διεθνές Πρόγραμμα της UNESCO «Εκπαίδευση για Όλους, όσο και τον Στόχο 4 των Ηνωμένων Εθνών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η κατάρτιση των εκπαιδευτικών και η ενημέρωση και ευαισθητοποίησή τους για τους επιδιωκόμενους υπό-στόχους του 4^{ου} Στόχου επιτυγχάνεται μέσα από ποικίλες δράσεις, όπως η διοργάνωση εξειδικευμένων Ημερίδων στην Έδρα της UNESCO στο Παρίσι στο πλαίσιο της «Παγκόσμιας Ημέρας Εκπαιδευτικών», η διοργάνωση της «Εβδομάδας Παγκόσμιας Δράσης» (“Global Action Week”), καθώς και μέσω της διαμόρφωσης ενός διεθνούς διαδικτυακού δικτύου εκπαιδευτικών, το οποίο προσφέρει τη δυνατότητα ανταλλαγής εμπειριών, γνώσεων, ιδεών και καλών πρακτικών⁸⁹.

Ακόμη, η UNESCO εστιάζει στην Εκπαίδευση των παιδιών που βρίσκονται σε χώρες που είτε βρίσκονται εν μέσω συγκρούσεων, είτε προσπαθούν να ανασυγκροτηθούν μετά από συγκρούσεις. Για το λόγο αυτό έχει υιοθετήσει τις «Οδηγίες για την Προστασία των Σχολείων και των Πανεπιστημίων από Στρατιωτικές Επιθέσεις κατά τη Διάρκεια Ένοπλων Συγκρούσεων» (“Guidelines for Protecting Schools and Universities From Military Use During Armed Conflict”)⁹⁰. Παράλληλα, το Μάιο του 2016 η Γενική Διευθύντρια της UNESCO, κυρία Irina Bokova, ανακοίνωσε τη δημιουργία *Ταμείου για την Εκπαίδευση σε Καταστάσεις Έκτακτης Ανάγκης (Fund for Education in Emergencies)*. Άμεσος στόχος του εν λόγω Ταμείου είναι να μαζέψει 3,85 δισεκατομμύρια δολάρια. Με το ποσό αυτό 13,6 εκατομμύρια παιδιά, που διέκοψαν τις σπουδές τους λόγω συγκρούσεων ή άλλων

⁸⁷ International Task Force on Teachers for Education 2030, *Our Mission*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/about-us/our-mission/our-mission>

⁸⁸ International Task Force on Teachers for Education 2030, *Members*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/about-us/how-we-work/members3>

⁸⁹ International Task Force on Teachers for Education 2030, *E – Networking*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/our-activities/advocacy-on-teachers/e-networking>

⁹⁰ Human Rights Watch, *Guidelines for Protecting Schools and Universities From Military Use During Armed Conflict*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, http://www.protectingeducation.org/sites/default/files/documents/guidelines_en.pdf

ανθρωπιστικών κρίσεων θα αποκτήσουν πρόσβαση σε ίση και ποιοτική Εκπαίδευση. Μέχρι το 2030 ο αριθμός των παιδιών που θα συνδράμει το Πρόγραμμα θα φτάσει τα 75 εκατομμύρια⁹¹.

Για την υλοποίηση της «Εκπαίδευσης 2030» η UNESCO διαθέτει τρεις μηχανισμούς συντονισμού: α. «Διευθύνουσα Επιτροπή ΣΒΑ – Εκπαίδευση 2030 (“SDG-Education 2030 Steering Committee”), β. «Συλλογική Διαβούλευση των ΜΚΟ για την Εκπαίδευση 2030» (“Collective Consultation of NGOs on Education 2030”) και γ. «E-9 Εταιρική Σχέση» (“E-9 Partnership”)⁹².

Η UNESCO συγκαλεί τη «Διευθύνουσα Επιτροπή για ΣΒΑ-Εκπαίδευση 2030», μια δημοκρατική εταιρική σχέση με πολλούς εταίρους που παρέχει τόσο ένα φόρουμ συζήτησης όσο και μια δομή για τον συντονισμό των παγκόσμιων εκπαιδευτικών προσπαθειών.

Η «Συντονιστική Επιτροπή» απαρτίζεται από την πλειοψηφία των κρατών μελών του Διεθνούς Οργανισμού, το «Παγκόσμιο Φόρουμ για τη Παιδεία 2015» (“World Education Forum 2015”) που συγκαλεί οργανισμούς (UNESCO, UNDP, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UN Women, Παγκόσμια Τράπεζα και ILO, «Παγκόσμια Σύμπραξη για την Εκπαίδευση» (“Global Partnership for Education”) και ΟΟΣΑ), από περιφερειακούς οργανισμούς, δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών, εκπροσώπους του ιδιωτικού τομέα, ιδρύματα και οργανώσεις νέων και φοιτητών⁹³. Ο ρόλος της Διευθύνουσας Επιτροπής είναι να καθοδηγεί τα κράτη μέλη και την εκπαιδευτική κοινότητα, να διατυπώνει συστάσεις, να εξασφαλίζει επαρκή χρηματοδότηση και να παρακολουθεί την πρόοδο για την επίτευξη των στόχων της «Εκπαίδευσης 2030».

Η «Συλλογική Διαβούλευση των ΜΚΟ για την Εκπαίδευση 2030» είναι ο βασικός μηχανισμός της UNESCO για διάλογο, προβληματισμό και συνεργασία με ΜΚΟ που εργάζονται στον τομέα της Εκπαίδευσης. Ο εν λόγω μηχανισμός

⁹¹ UNESCO, *UNESCO Welcomes new Fund for Education in Emergencies*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/unesco_welcomes_new_fund_for_education_in_emergencies/#.V0nYcJGLTIU

⁹² UNESCO, *Partnerships and Support*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/education2030-sdg4/coordination>

⁹³ UNESCO, *SDG – Education 2030 Steering Committee*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/themes/sdg-education-2030-steering-committee>

δημιουργήθηκε το 1984 και έχει εξελιχθεί σε διεθνές δίκτυο με περισσότερα από 300 ΜΚΟ που δρουν σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο⁹⁴.

Τέλος, η «E-9 Εταιρική Σχέση» αποτελεί μία ομάδα χωρών (Μπανγκλαντές, Βραζιλία, Κίνα, Αίγυπτος, Ινδία, Ινδονησία, Μεξικό, Νιγηρία και Πακιστάν) η οποία εκπροσωπεί πάνω από το ήμισυ του παγκόσμιου πληθυσμού και μερικά από τα μεγαλύτερα εκπαιδευτικά συστήματα στον κόσμο. Στόχος του σχηματισμού της εν λόγω Ομάδας είναι η συλλογική προσπάθεια εξασφάλισης ποιοτικής εκπαίδευσης και ευκαιριών διά βίου μάθησης για όλους, καθώς και η ενίσχυση της ατομικής και συλλογικής τους φωνής.

Για τη διάχυση των δράσεων που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της «Εκπαίδευσης για το 2030» η UNESCO έχει δημιουργήσει μια ειδική πλατφόρμα (βλ. Παράρτημα) στην οποία αναρτώνται πληροφορίες για τις δράσεις και τα Προγράμματα που υλοποιούνται από τον Διεθνή Οργανισμό στα κράτη μέλη στο πλαίσιο της υλοποίησης του Στόχου 4⁹⁵.

Η επιτυχία των προσπαθειών σε παγκόσμιο επίπεδο για την επίτευξη του Στόχου 4, υπό την επίβλεψη της UNESCO, θα πρέπει να αξιολογηθεί, όπως για κάθε Στόχο ξεχωριστά, κατά το μέσο της δεκαπενταετίας, καθώς και κατά τη λήξη της προθεσμίας το 2030. Ο βαθμός της επιτυχίας των Προγραμμάτων που εφαρμόζονται σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο θα αξιολογηθεί με βάση την πρόοδο που έχει πραγματοποιηθεί στα στατιστικά που είχαν δημοσιευτεί μετά την εκπνοή των «Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας». Ειδικότερα, το 2015, 57 εκατομμύρια παιδιά εξακολουθούσαν να μην φοιτούν σε σχολεία και 103 εκατομμύρια νέοι παρουσίαζαν βασικές ελλείψεις γραμματισμού. Το ποσοστό της προόδου ή μη στους παραπάνω αριθμούς, τόσο στο μέσο της δεκαπενταετίας, όσο και το 2030, θα αποτελέσει το εφαλτήριο για τη λήψη των απαραίτητων μέτρων για την πλήρη επίτευξη των στόχων.

⁹⁴ UNESCO, *Collective of NGOs on Education 2030*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/themes/collective-consultation-ngos-education-2030-ccngoed-2030>

⁹⁵ UNESCO, *Leading Education 2030*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/education2030-sdg4>

Ο ρόλος της UNESCO στην επίτευξη του 4^{ου} Στόχου σε διεθνές επίπεδο είναι κομβικός, καθώς διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη συλλογή ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων από τα κράτη – μέλη, που καταδεικνύουν την πρόοδο που έχει επιτευχθεί αναφορικά με την ποιοτική εκπαίδευση. Τα κράτη – μέλη οφείλουν να είναι συνεπή όχι μόνο ως προς την δέσμευσή τους για την προώθηση του Στόχου 4, αλλά και ως προς την συλλογή και αποστολή δεδομένων στον Διεθνή Οργανισμό ακόμα και όταν αυτά δεν δείχνουν να έχει συντελεστεί σημαντική πρόοδος είτε, αναφορικά με τον Στόχο 4, είτε σε σχέση με τους υποστόχους του. Είναι πολύ πιθανό οι κυβερνήσεις να είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικές ως προς την αποστολή στοιχείων που αποκαλύπτουν είτε αδράνεια, είτε μερική ανάληψη πρωτοβουλιών, όμως όσο απαισιόδοξα κι αν είναι τα δεδομένα τα κράτη-μέλη οφείλουν να τα επικοινωνούν προκειμένου να σχηματίζεται μια αντιπροσωπευτική εικόνα της πραγματικότητας. Η τρέχουσα κατάσταση, δεν μας γεμίζει με αισιοδοξία, καθώς ο κίνδυνος της μη πλήρους επίτευξης του εν λόγω στόχου είναι ήδη ορατός. Δυστυχώς, η πρόοδος που έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πιθανόν στην καταληκτική ημερομηνία εφαρμογής της Ατζέντας 2030 δεν θα έχουμε φτάσει στα επιθυμητά αποτελέσματα. Στην περίπτωση που το εν λόγω σενάριο επιβεβαιωθεί, θα καταστεί απαραίτητη η επαναξιολόγηση, επικαιροποίηση ή και αναδιατύπωση του Στόχου 4 και ίσως ακόμα η υιοθέτηση μίας νέας Ατζέντας, η οποία θα θέσει νέα δεδομένα και στόχους.

3^ο Κεφάλαιο: Μελέτη Περίπτωσης: Η προώθηση του 4^{ου} Στόχου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη στην Ελλάδα

Η εκπαίδευση και η κατάρτιση είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης. Για κάθε χώρα, που στοχεύει στη βιώσιμη ανάπτυξη, την ευημερία, τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την εξασφάλιση ποιοτικής εργασίας στους πολίτες της και στη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής, η επένδυση στη γνώση, την εκπαίδευση και την κατάρτιση είναι υψίστης σημασίας. Το δικαίωμα στην ποιοτική εκπαίδευση συνδέεται άρρηκτα με το δικαίωμα στην αιεφόρο ανάπτυξη. Αυτό σημαίνει ότι κάθε χώρα πρέπει να τοποθετήσει την εκπαίδευση για τη βιώσιμη ανάπτυξη στο επίκεντρο των στρατηγικών προτεραιοτήτων της, παρέχοντας σε όλους τους πολίτες πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση, σε συστήματα που είναι οικονομικά προσιτά και χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς.

Οι προαναφερθείσες αρχές έχουν διαμορφώσει το ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο του οποίου οι πολιτικές και δράσεις είναι σύμφωνες με την Παγκόσμια Ατζέντα της UNESCO για την Εκπαίδευση έως το 2030. Βασικές προτεραιότητες των Ελληνικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, μεταξύ άλλων είναι η αναβάθμιση του επιπέδου παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών, η μείωση των ανισοτήτων, η δημιουργική αφομοίωση της νέας γνώσης και η επιτυχής μετάβαση των πτυχιούχων στην αγορά εργασίας. Όλες οι προαναφερθείσες προτεραιότητες είναι συμβατές με τον Στόχο Βιώσιμης Ανάπτυξης 4.

Στον πυρήνα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος βρίσκεται το «Στρατηγικό Πλαίσιο για τη Μείωση της Πρόωρης Εγκατάλειψης του Σχολείου»⁹⁶

⁹⁶ Περισσότερες πληροφορίες για το Στρατηγικό Πλαίσιο στο Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής – Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων, *Στρατηγικό Πλαίσιο Πολιτικής για τη Μείωση της Πρόωρης Εγκατάλειψης του Σχολείου (ΠΕΣ) στην Ελλάδα στο πλαίσιο του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014 – 2020»*, Ιούνιος Δεκέμβριος 2015, τελευταία πρόσβαση στις 5 Μαΐου 2019, https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2015/14.%CE%A3%CF%87%CE%AD%CE%B4%CE%B9%CE%BF_%CE%94%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B7%CF%82_%CE%A0%CE%95%CE%A3_2014-2020.pdf

στην Ελλάδα, η «Στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση»⁹⁷ και το «Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Μαθητείας»⁹⁸.

Α) Διασφάλιση Ισότιμης και Ποιοτικής Προσχολικής, Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για την επίτευξη των υποστόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (Υποστόχοι 4.1 & 4.2)

Η πρωτοβουλία για τη *Διαμόρφωση θεσμού ολοήμερου Νηπιαγωγείου και Δημοτικού Σχολείου* θεσμοθετήθηκε με νομοσχέδιο αριθμού 12/657/70691/Δ1 και 130272/Δ1 αντίστοιχα το 2016⁹⁹. Βασικός του στόχος ήταν η συνεισφορά στην ισορροπημένη σωματική και πνευματική ανάπτυξη των μαθητών και η διεύρυνση των πνευματικών τους οριζόντων, ενσωματώνοντας ταυτόχρονα τις αρχές της ισότητας και της δικαιοσύνης. Το ολοήμερο σχολείο εμπλούτισε τη διδακτέα ύλη με νέα μαθήματα και προώθησε την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση και στις δυο βαθμίδες.

Το *Παρατηρητήριο για την Πρόωρη Σχολική Εγκατάλειψη* συστάθηκε το 2013 από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής¹⁰⁰ με βασική αποστολή την άμβλυνση του φαινομένου της πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης, την επεξεργασία και

⁹⁷ Περισσότερες πληροφορίες για τη Στρατηγική στο Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, *Η Στρατηγική της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα 2016-2020*, Σεπτέμβριος 2016, τελευταία πρόσβαση στις 5 Μαΐου 2019, https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/%CE%A3%CE%A4%CE%A1%CE%91%CE%A4%CE%97%CE%93%CE%99%CE%9A%CE%97%CE%91%CE%95%CE%99-2016_09_10.pdf

⁹⁸ Περισσότερες Πληροφορίες για το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο στο Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας*, Απρίλιος 2016, τελευταία πρόσβαση στις 5 Μαΐου 2019, <https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%BF%CE%95%CE%95%CE%9A.pdf>

⁹⁹ Για το νηπιαγωγείο στο Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Τεύχος Δεύτερο, Αρ. Φύλλου 2670, 26 Αυγούστου 2016, τελευταία πρόσβαση στις 6 Μαΐου 2019, https://www.alfavita.gr/sites/default/files/attachments/fek_2016_2670b.pdf & για το δημοτικό στο Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Τεύχος Δεύτερο, Αρ. Φύλλου 1324, 11 Μαΐου 2016, τελευταία πρόσβαση στις 6 Μαΐου 2019, <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/protobathmia-ekpaideuse/upourgike-apophase-12-657-70691-d1-2016.html>

¹⁰⁰ Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Τεύχος Πρώτο, Αρ. Φύλλου 193, 17 Σεπτεμβρίου 2013, τελευταία πρόσβαση στις 6 Μαΐου 2019, https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/N_4186_2013_fek193.pdf

αποτίμηση σχετικών δεδομένων και την αποτύπωση τυχόν παραγόντων προδιάθεσης των μαθητών, που συντείνουν στον εν λόγω φαινόμενο.

Το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, ενσωματώνοντας τις νέες τεχνολογίες στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, ανέπτυξε *Ψηφιακό Εκπαιδευτικό Υλικό*, τόσο για την πρωτοβάθμια, όσο και για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, παρέχοντας ελεύθερη πρόσβαση των μαθητών σε δια-δραστικά σχολικά εγχειρίδια και σε μια ψηφιακή εκπαιδευτική πλατφόρμα¹⁰¹. Επίσης, ανέπτυξε *Φροντιστηριακά Μαθήματα* διάρκειας δυο εβδομάδων αφορούν μαθητές γυμνασίου, που απέτυχαν στις προαγωγικές εξετάσεις του Ιουνίου και ως στόχο έχουν τη βελτίωση των επιδόσεών τους ώστε να προβιβαστούν στις επόμενες τάξεις. Φροντιστηριακά μαθήματα παρέχονται επίσης ολόκληρη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς σε μαθητές με χαμηλές επιδόσεις στα μαθηματικά, τη φυσική, τη χημεία, τα αρχαία Ελληνικά, την Ελληνική και την Αγγλική γλώσσα¹⁰².

Το Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αποδίδει ιδιαίτερη έμφαση στην ένταξη και την ενσωμάτωση, μέσω της παροχής διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, όλων των μαθητών ανεξαρτήτως κοινωνικών, εκπαιδευτικών, πολιτισμικών ή άλλων διαφορών. Σε αυτό το πλαίσιο, διαμορφώθηκαν, με νόμο αριθμού 169735/ΓΔ4, οι τάξεις Υποδοχής σε Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας, που επικεντρώνονται στην ένταξη παιδιών, που δεν έχουν την απαιτούμενη γνώση της ελληνικής γλώσσας (ΡΟΜΑ, αλλοδαπών, παλιννοστούντων, προσφύγων, μειονοτήτων ευάλωτων κοινωνικών ομάδων κ.τ.λ.), αλλά και στη εκπαιδευτική αναβάθμιση οικονομικά και κοινωνικά υποβαθμισμένων περιοχών. Επιπλέον διαμορφώθηκαν με κοινή υπουργική απόφαση αριθμού 3502/τ.Β'/31-10-16 Δομές Υποδοχής για την Εκπαίδευση των Προσφύγων (ΔΥΕΠ), που λειτουργούν σε κέντρα φιλοξενίας και στις οποίες μαθητές

¹⁰¹ Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, *Εκπαιδευτικό Υλικό Μέσης Εκπαίδευσης*, τελευταία πρόσβαση στις 7 Μαΐου 2019, <http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/>

¹⁰² Hellenic Republic, *Voluntary National Review on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development-High-level Political Forum on Sustainable Development*, Greece, July 2018, σελ. 50

διδάσκονται την Ελληνική και την Αγγλική γλώσσα, μαθηματικά, φυσική και αισθητική αγωγή και πληροφορική¹⁰³.

Τέλος, το κρατικό πρόγραμμα *Σχολικά Γεύματα* υπήρξε πρωτοβουλία του Υπουργείου Παιδείας, με αριθμό Φ.14/ΦΜ/133730/Δ1/8-8-2018, προσφέρει σίτιση με βάση τη Μεσογειακή διατροφή σε μαθητές των ολοήμερων δημοτικών σχολείων σε όλη την Ελληνική επικράτεια, έχει ως στόχο τη μείωση κοινωνικό-οικονομικών ανισοτήτων και τη βελτίωση της επίδοσης των μαθητών¹⁰⁴.

B) Προώθηση και ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης στην Ανώτατη εκπαίδευση (Στόχος 4.3)

Η Ελληνική νομοθεσία θέτει ως βασική της προτεραιότητα την παροχή ποιοτικής δωρεάν τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε όλους τους πολίτες, με έμφαση στην ισότιμη πρόσβαση, τη δυνατότητα κατάρτισης και την επαγγελματική εξέλιξη ατόμων, που πάσχουν από σοβαρές ασθένειες, προσφύγων και ξένων υπηκόων. Κύριοι στόχοι της εκπαιδευτικής νομοθεσίας για την τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι η βελτίωση της ποιότητας σπουδών, καθώς και η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και του ρόλου της ανωτάτης εκπαίδευσης στην αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας. Τα ανωτέρω επιτυγχάνονται μέσω των κάτωθι μέτρων:

Η Ελλάδα παρέχει ελεύθερη πρόσβαση στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση σε όλους τους πολίτες, δεδομένου ότι η εγγραφή τους δεν απαιτεί δίδακτρα. Σύμφωνα με τη *Στρατηγική της Ανώτατης Εκπαίδευσης*¹⁰⁵, η Ελλάδα επιδιώκει για την περίοδο 2016-2020 δύο βασικούς στόχους: (i) τη βελτίωση των προγραμμάτων σπουδών και της διδασκαλίας στην ανώτατη εκπαίδευση και, (ii) την ενίσχυση της

¹⁰³E-nomothesia, *Κοινή Υπουργική Απόφαση 180647/ΓΔ4/2016-ΦΕΚ 3502/2016/Β/31-10-2016*, τελευταία πρόσβαση στις 6 Μαΐου 2019, <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/koine-upourgike-apophase-180647-gd4-2016.html>

¹⁰⁴Edu-Klimaka.gr, *Σχολικά Γεύματα: Πρόγραμμα Σίτισης σε Δημοτικά Σχολεία*, τελευταία πρόσβαση στις 8 Μαΐου 2019, <https://edu.klimaka.gr/sxoleia/dimotiko/1952-sitisi-scholika-gevmeta>

¹⁰⁵Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας*, Απρίλιος 2016, τελευταία πρόσβαση στις 5 Μαΐου 2019, <https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%BF.%CE%95%CE%95%CE%9A.pdf>

αποτελεσματικότητας της ανώτατης εκπαίδευσης στην αειφόρο ανάπτυξη της χώρας. Παράλληλα, στην προσπάθειά της να ενισχύσει τη διεθνοποίηση των ελληνικών πανεπιστημίων και να καθιερώσει εκπαιδευτικές συνεργασίες στο εξωτερικό, η Ελληνική κυβέρνηση στηρίζει και διευκολύνει την κινητικότητα των μαθητών, των ερευνητών και των καθηγητών.

Σύμφωνα με γνώμη της Συγκλήτου του οικείου Ιδρύματος και γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Εκπαίδευσης και Ανάπτυξης Ανθρωπίνου Δυναμικού, το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων θέσπισε με νόμο αριθμού 4485/2017¹⁰⁶ σε όλα τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ένα Κέντρο Επιμόρφωσης και Δια Βίου Μάθησης (ΚΕΔΙΒΙΜ). Τα ΚΕΔΙΒΙΜ υλοποιούν διαθεματικά και διεπιστημονικά προγράμματα επιμόρφωσης, κατάρτισης, συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης.

Επίσης, οι *Στρατιωτικές Σχολές* έχουν εντάξει πληθώρα στόχων της Βιώσιμης Ανάπτυξης, μεταξύ των οποίων η ισότητα των φύλων, στα αναλυτικά τους προγράμματα. προσφέρουν υποτροφίες σε ξένους σπουδαστές και συνεργάζονται με πιστοποιημένους φορείς για την παροχή υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικών υπηρεσιών.

Το πρόγραμμα *Ευρωπαϊκό Διαβατήριο για τα Προσόντα των Προσφύγων* σχεδιάστηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης με εταίρο το Υπουργείο Παιδείας προκειμένου να δώσει τη δυνατότητα σε πρόσφυγες να αναγνωρίσουν την εργασιακή εμπειρία, τα επαγγελματικά προσόντα, τους τίτλους και τις γλωσσικές τους δεξιότητες κατόπιν συνεντεύξεων με ειδικούς και να αποκτήσουν πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση. Η αξιολόγηση αυτή δεν αποτελεί επίσημη πράξη αναγνώρισης, παρέχει όμως αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με την ενσωμάτωση, την απασχολησιμότητα και τις σπουδές των προσφύγων.

¹⁰⁶Kodiko, Νόμος Υπ' αριθμ. 4485 ΦΕΚ Α' 114/04.08.2017 – Οργάνωση και Λειτουργία της Ανώτατης Εκπαίδευσης, Ρυθμίσεις για την Έρευνα και άλλες Διατάξεις, τελευταία πρόσβαση τελευταία πρόσβαση στις 8 Μαΐου 2019, https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/274328/nomos-4485-2017

Γ) Ανάπτυξη δεξιοτήτων για την απασχόληση και την αξιοπρεπή εργασία (Υποστόχος 4.4)

Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και συνιστά εκπαιδευτική προτεραιότητα. Για την επίτευξη αυτού του στόχου έχουν ληφθεί οι κάτωθι πρωτοβουλίες:

Το Υπουργείο Εκπαίδευσης, Έρευνας και Θρησκευμάτων ενέκρινε, το 2016, το *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας*. Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο αποτυπώνει την υφιστάμενη κατάσταση και τις προκλήσεις στο χώρο της επαγγελματικής εκπαίδευσης, λαμβάνοντας υπόψη τις κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες της χώρας και τις αδυναμίες του εκπαιδευτικού συστήματος, και προτείνει ενδεδειγμένες πρακτικές για μεταρρυθμίσεις¹⁰⁷.

Τα *Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας* θεσμοθετήθηκαν από το Υπουργείο Εκπαίδευσης, Έρευνας και Θρησκευμάτων το 2016 (Υπουργική Απόφαση αρ. 17569/09-12-2016)¹⁰⁸ και λειτουργούν στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014-2020». Πρόκειται για δωρεάν, δημόσια σχολεία, διευκόλυνσης, για ενήλικες 18-30 χρονών, που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τα σχολεία αυτά παρακολουθούν μέλη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, όπως κρατούμενοι, ΡΟΜΑ και μετανάστες. Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας έχουν ως στόχο την ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων καθώς και την προώθηση της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα των Σχολείων

¹⁰⁷Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας, Απρίλιος 2016, τελευταία πρόσβαση στις 5 Μαΐου 2019, <https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%BF%CE%95%CE%95%CE%9A.pdf>

¹⁰⁸Ίδρυμα Νεολαίας & Διά Βίου Μάθησης, *Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*, τελευταία πρόσβαση στις 10 Μαΐου 2019, <https://www.inedivim.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%B4%CE%B5%CF%8D%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CF%85%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%AF%CE%B1%CF%82>

Δεύτερης Ευκαιρίας υλοποιείται επίσης σε κέντρα απεξάρτησης και σωφρονιστικά ιδρύματα, συμβάλλοντας έτσι στην εξάλειψη του κοινωνικού αποκλεισμού και στη μείωση των ανισοτήτων. Το πρόγραμμα έχει εξελιχθεί σημαντικά και πλέον λειτουργούν 58 Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας σε όλη την Ελλάδα.

Τα μαθήματα *Ενισχυτικής Εκπαίδευσης* προσφέρονται σε χρήστες που ακολουθούν προγράμματα απεξάρτησης. Η «Ενισχυτική Εκπαίδευση» προσφέρει στους χρήστες την ευκαιρία να συνεχίσουν τις σπουδές τους και να συμμετάσχουν στις τελικές εξετάσεις που διεξάγονται σε σχολεία της Ελληνικής επικράτειας¹⁰⁹.

Δ) Ενίσχυση της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς και της κατάρτισης σε όλες τις βαθμίδες (Υποστόχος 4.5)

Το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων υλοποιεί ένα πιλοτικό πρόγραμμα πληροφόρησης που απευθύνεται στον πληθυσμό ΡΟΜΑ και ειδικότερα σε παιδιά ηλικίας 16-21 ετών που ανήκουν στη μουσουλμανική μειονότητα στη Θράκη¹¹⁰. Στόχος του είναι η ένταξη των ΡΟΜΑ στο Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, και συνεπώς η μείωση της πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης. Το πρόγραμμα αποσκοπεί επίσης στην ένταξη των ΡΟΜΑ στην ελληνική κοινωνία.

Η Ελληνική εκπαιδευτική πολιτική υποστηρίζει το δικαίωμα όλων των φοιτητών στην ίση πρόσβαση στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρία και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, σύμφωνα με το Άρθρο 24 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω μέτρων και νομοθετικών πρωτοβουλιών σχεδιασμένες για να καταπολεμήσουν τις ανισότητες και τις διακρίσεις στο χώρο της εκπαίδευσης. Το θεσμικό πλαίσιο που εφαρμόζεται στην παρούσα φάση χρησιμοποιεί την ενσωμάτωση των μαθητών και φοιτητών με αναπηρία σε βασικές εκπαιδευτικές δομές (συμμετοχή σε μαθήματα γενικής εκπαίδευσης με παράλληλα προγράμματα εξατομικευμένης υποστήριξης για τους μαθητές με ειδικές ανάγκες ή/και ειδικές

¹⁰⁹Esos.gr, *Εγκύκλιος Έναρξης της Ενισχυτικής Διδασκαλίας για το Σχολικό Έτος 2018-2019*, τελευταία πρόσβαση στις 7 Μαΐου 2019, <https://www.esos.gr/arthra/60262/egkyklios-enarxis-tis-enishytikis-didaskalias-gia-sholiko-etos-2018-2019>

¹¹⁰Edu.klimaka.gr, *Πρόγραμμα Ένταξης και Εκπαίδευσης Παιδιών Ρομά*, τελευταία πρόσβαση στις 10 Μαΐου 2019, <https://edu.klimaka.gr/sxoleia/diapolitismika/1655-ekpaidevsh-paidiwn-roma>

εκπαιδευτικές ανάγκες) ως εφελκυστήριό για την ενσωμάτωση όλων στο εκπαιδευτικό σύστημα. Επίσης, έχουν διαμορφωθεί τα βιβλία της γενικής εκπαίδευσης σε προσβάσιμες μορφές για την πρωτοβάθμια και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Ε) Εξασφάλιση ποιοτικής εκπαίδευσης και Διά Βίου Μάθησης για όλους τους νέους (Υποστόχοι 4.4 & 4.6)

Η Διά Βίου Μάθηση αποτελεί προτεραιότητα, τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε διεθνές επίπεδο, καθώς συνδέεται στενά με την απασχόληση, την ευημερία και την πλήρη συμμετοχή του ατόμου στην κοινωνία. Οι σύγχρονες προκλήσεις, όπως η γήρανση του πληθυσμού, το έλλειμμα δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, ο παγκόσμιος ανταγωνισμός και η χρηματοπιστωτική κρίση, υπογραμμίζουν περαιτέρω τον ζωτικό ρόλο της Δια Βίου Μάθησης, που επιτυγχάνεται μέσω των κάτωθι μέτρων:

Το Ελληνικό κοινοβούλιο ψήφισε, το Σεπτέμβριο του 2010, νόμο, που καθορίζει την *Εθνική Ολιστική Στρατηγική για τη Διά Βίου Μάθηση και διαμόρφωση Εθνικού Δικτύου Δια Βίου Μάθησης*. Ο νόμος αποτυπώνει όλα τα όργανα διοίκησης και τους παρόχους υπηρεσιών δια βίου μάθησης, που λειτουργούν υπό την αιγίδα διαφορετικών υπουργείων. Στο πλαίσιο αυτό, η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης του Υπουργείου Εκπαίδευσης, Έρευνας και Θρησκευμάτων, αποτύπωσε για πρώτη φορά τις δράσεις που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από κρατικούς φορείς και κοινωνικούς εταίρους για τη Διά Βίου Μάθηση. Η διαδικασία χαρτογράφησης αυτών των ενεργειών και η διαβούλευση με οργανώσεις νέων θα οδηγήσει στην υιοθέτηση της Εθνικής Στρατηγικής για τη Νεολαία από τη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς. Η Εθνική Στρατηγική για τη Νεολαία θα αποτελέσει το κύριο πλαίσιο πολιτικής για την ενίσχυση της θέσης των νέων στην Ελλάδα δίνοντας έμφαση σε θεματικούς τομείς όπως η ποιοτική εκπαίδευση, η ανάπτυξη δεξιοτήτων, η αξιοπρεπής εργασία, οι ευκαιρίες απασχόλησης, η επιχειρηματικότητα των νέων, η ευεξία, η συμμετοχή των νέων στη δημοκρατική ζωή, η μείωση των

ανισοτήτων, η προώθηση της αυτονομίας και η διευκόλυνση της μετάβασής των νέων στην ενηλικίωση¹¹¹.

Επίσης, η Ελλάδα έχει ιδρύσει ένα δίκτυο από 57 *Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης* που είναι υπεύθυνα για την οργάνωση προγραμμάτων για εκπαιδευτικούς και μαθητές όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης. Τα κέντρα επίσης αποσκοπούν στο να προωθήσουν και να βελτιώσουν την κατάρτιση που βασίζεται στην κοινότητα για επαγγελματίες και να δημιουργήσουν ένα δίκτυο επικοινωνίας και διαβούλευσης μεταξύ τοπικών αρχών, κυβερνητικών και μη-κυβερνητικών οργανώσεων και εκπαιδευτικών ιδρυμάτων¹¹².

ΣΤ) Ανάπτυξη του γνωστικού υπόβαθρου και των απαιτούμενων δεξιοτήτων για την αιεφόρο ανάπτυξη και τη διαμόρφωση της φιλοσοφίας του ενεργού πολίτη του κόσμου (Υποστόχος 4.7)

Το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων έχει προγραμματίσει δράσεις με στόχο την ενσωμάτωση των βασικών αρχών της αιεφορίας σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, που υποστηρίζονται από μια σειρά νομοθετικών πρωτοβουλιών και Υπουργικών Αποφάσεων. Η ενσωμάτωση των αρχών της αιεφορίας αποτυπώνονται στη νέα εκπαιδευτική πολιτική και τα τροποποιημένα εκπαιδευτικά προγράμματα, που είναι συμβατά με το Στόχο Βιώσιμης Ανάπτυξης 4.7. Επίσης, η Ελλάδα βρίσκεται στη διαδικασία διαμόρφωσης μιας Εθνικής Στρατηγικής αναφορικά με την Εκπαίδευση για την Αιεφόρο Ανάπτυξη, που διευκολύνεται σημαντικά από εκτεταμένες διαβουλεύσεις με όλους τους μετόχους, που δραστηριοποιούνται στον τομέα της εκπαίδευσης. Η εν λόγω διαδικασία

¹¹¹Eurydice, *Ελλάδα: Στρατηγική Διά Βίου Μάθησης*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Μαΐου 2019, https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lifelong-learning-strategy-33_el

¹¹² Ίδρυμα Νεολαίας & Διά Βίου Μάθησης, *Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης – Κ.Π.Ε.*, τελευταία πρόσβαση στις 13 Μαΐου 2019, <https://www.inedivim.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%BA%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CF%80%CE%B5-%CF%80%CF%81%CF%8E%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CE%B4%CE%B2%CE%BC%CF%80%CE%B1>

μεταρρύθμισης της υποστηρίζεται σε επίπεδο σχολικών μονάδων από τους συντονιστές σχολικών δραστηριοτήτων.

Το πρόγραμμα *Θεματική Εβδομάδα* απευθύνεται σε σχολεία της δευτεροβάθμιας και αποσκοπεί στην ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε θέματα σχετικά με την αειφόρο ανάπτυξη, όπως η διατροφή και η ποιότητα ζωής, η πρόληψη των εθισμών και η ταυτότητα των φύλων¹¹³.

Τα παραπάνω Προγράμματα αποδεικνύουν τη συντονισμένη προσπάθεια της χώρας μας, μέσω του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων που είναι το καθ' ύλην αρμόδιο υπουργείο για την προώθηση του 4^{ου} Στόχου. Η Ελλάδα έχει προσαρμόσει όλα τα πρωτότυπα εκπαιδευτικά της προγράμματα στην προώθηση των υποστόχων του 4^{ου} Στόχου Βιώσιμης Ανάπτυξης, με στόχο την παροχή Ποιοτικής Εκπαίδευσης σε εθνικό επίπεδο. Τα αποτελέσματα της προσπάθειας αυτής θα πρέπει να αξιολογηθούν μελλοντικά, τόσο σε ποιοτικό, όσο σε ποσοτικό επίπεδο, προκειμένου στη συνέχεια να ληφθούν νέες αποφάσεις για την προώθηση του Στόχου 4 στην Ελλάδα.

Στην αξιολόγηση αυτή κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό να συνυπολογιστεί η οικονομική κρίση, η οποία, κατά την υπογραφή της Ατζέντας 2030, όχι μόνο συνέχιζε να ταλανίζει τη χώρα μας, αλλά βρισκόταν στην κορύφωσή της. Όπως διαπιστώσαμε από τα προαναφερθέντα, το Υπουργείο Παιδείας έλαβε πρωτοβουλίες, δίνοντας μεγαλύτερο βάρος τόσο για την πρωτοβάθμια, όσο και για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και σε μικρότερο βαθμό για τη τριτοβάθμια. Αξίζει να σημειωθεί η παντελής απουσία πρωτοβουλιών αναφορικά με τη μη-τυπική και άτυπη εκπαίδευση και γι αυτό κρίνεται απαραίτητο, το αρμόδιο Υπουργείο να προβεί στο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων για την προώθηση του Στόχου 4 για την Ποιοτική Εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες και σε όλες τις μορφές εκπαίδευσης στη χώρα μας.

¹¹³Edu.klimaka.gr, *Θεματική Εβδομάδα στα Γυμνάσια 2019*, τελευταία πρόσβαση στις 11 Μαΐου 2019, <https://edu.klimaka.gr/sxoleia/gymnasia/2804-thematiki-evdomada-sto-gymnasio>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της εργασίας ήταν να διερευνήσει αν η χώρα μας συμβάλλει, από το 2015, στην προώθηση του 4^{ου} Στόχου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και των υποστόχων του, μέσω της υιοθέτησης ειδικών εκπαιδευτικών πολιτικών. Ειδικότερα, αναλύσαμε όλες τις ελληνικές εκπαιδευτικές δράσεις και πρωτοβουλίες που υιοθετήθηκαν στη χώρα μας με στόχο την παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς.

Όπως αναφέραμε στο πρώτο κεφάλαιο, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών θέλοντας να ανταποκριθεί στις πολλαπλές παγκόσμιες προκλήσεις κάλεσε τους αρχηγούς των κρατών μελών σε μία Διεθνή Συνάντηση, προκειμένου να συναποφασίσουν για το μέλλον της ανθρωπότητας. Αποτέλεσμα αυτής της σημαντικής Διεθνούς Συνάντησης ήταν η υιοθέτηση των «17 Στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη», οι οποίοι αντανακλούσαν το όραμα των αρχηγών των κρατών μελών για το μέλλον του κόσμου μέχρι το 2030.

Οι «17 Στόχοι» και οι 169 υποστόχοι τους περικλείουν το σύνολο των τομέων της ανθρώπινης ζωής και έχουν ως γενικότερο σκοπό την εξάλειψη του φαινομένου της φτώχειας και τη δημιουργία βιώσιμων πόλεων. Καθορίζουν και δημιουργούν δεσμεύσεις ως προς τα αποτελέσματα, αλλά όχι στα μέσα για την υλοποίησή τους, τα οποία επαφίενται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών.

Ανάμεσα στους τομείς που περιλαμβάνουν οι «17 Στόχοι» δε θα μπορούσε να μην συμπεριληφθεί ο τομέας της Εκπαίδευσης, καθώς αποτελεί θεμέλιο για την οικοδόμηση βιώσιμων κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς. Οι αρχηγοί των κρατών μελών αφιέρωσαν έναν από τους Στόχους στον τομέα της Εκπαίδευσης, καθώς η Εκπαίδευση όχι μόνο συμβάλλει στη διαμόρφωση των νέων πολιτών του κόσμου, αλλά, μέσω της διαδικασίας της Διά Βίου Μάθησης οδηγεί στην ανάπτυξη

ικανοτήτων και δεξιοτήτων που βελτιώνουν το άτομο σε προσωπικό, κοινωνικό και επαγγελματικό επίπεδο.

Ο Στόχος για τον τομέα της Εκπαίδευσης και ειδικότερα ο 4^{ος} Στόχος για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη περιλαμβάνει 7 υποστόχους, οι οποίοι αφορούν όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, νέους και ενήλικες, με έμφαση στα κορίτσια, τα οποία υφίστανται σε μεγάλο βαθμό κάθε είδους αποκλεισμό στην Εκπαίδευση, λόγω του φύλου τους. Προκειμένου να εξασφαλίσει ότι οι στόχοι που έχουν οριστεί θα επιτευχθούν επιτυχώς σε παγκόσμιο επίπεδο ο ΟΗΕ αποφάσισε να ορίσει ως «Ηγέτη-Οργανισμό» για την υλοποίηση του εν λόγω Στόχου τον μοναδικό και εξειδικευμένο Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών για θέματα Εκπαίδευσης.

Η UNESCO από το 2015 ηγείται σε παγκόσμιο επίπεδο της υλοποίησης του Στόχου 4, παρέχοντας στα κράτη μέλη του Διεθνούς Οργανισμού τις κατευθυντήριες γραμμές, αλλά και την απαραίτητη τεχνογνωσία για την επίτευξη των στόχων. Οι κατευθυντήριες γραμμές συνοψίζονται στη «Διακήρυξη του Ίντσον», ένα κείμενο το οποίο αναθέτει επίσημα στην UNESCO να ηγηθεί της εκπαιδευτικής ατζέντας και ταυτόχρονα παρέχει την απαραίτητη καθοδήγηση για την υλοποίηση των δεσμεύσεων και τη μετατροπή τους σε πράξη σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ως κράτος μέλος του ΟΗΕ ήδη από το 1945, έτος ίδρυσης του Διεθνούς Οργανισμού, η χώρα μας συμμορφώνεται απόλυτα με την αποστολή του ΟΗΕ και δεσμεύεται να επιτυγχάνει τους στόχους που ο τελευταίος ορίζει σε όλους τους τομείς. Συνεπώς, το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα καθώς και οι πολιτικές και δράσεις που υιοθετούνται είναι πάντα σύμφωνες με την Παγκόσμια Ατζέντα της UNESCO για την Εκπαίδευση έως το 2030.

Στο πλαίσιο της διεθνούς προσπάθειας υλοποίησης της ατζέντας του ΟΗΕ για την Εκπαίδευση, η χώρα μας διαμόρφωσε μια σειρά από εκπαιδευτικά προγράμματα με στόχο την αναβάθμιση του επιπέδου παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών, τη μείωση των ανισοτήτων, τη δημιουργική αφομοίωση της νέας γνώσης και την επιτυχή μετάβαση των πτυχιούχων στην αγορά εργασίας.

Μέχρι σήμερα έχουν υλοποιηθεί στη χώρα μας πληθώρα εκπαιδευτικών προγραμμάτων που έχουν ως στόχο τη διασφάλιση ισότιμης και ποιοτικής προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την επίτευξη των υποστόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (υποστόχοι 4.1 & 4.2), την προώθηση και ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση (υποστόχος 4.3), την ανάπτυξη δεξιοτήτων για την απασχόληση και την αξιοπρεπή εργασία (υποστόχος 4.4), την ανάπτυξη του γνωστικού υπόβαθρου και των απαιτούμενων δεξιοτήτων για την αειφόρο ανάπτυξη και τη διαμόρφωση της φιλοσοφίας του ενεργού πολίτη του κόσμου (υποστόχος 4.7).

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η χώρα μας έχει λάβει σημαντικές πρωτοβουλίες για την προώθηση του 4^{ου} Στόχου για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, καθώς είναι απόλυτα εναρμονισμένες με την με την ατζέντα του ΟΗΕ για την Εκπαίδευση μέχρι το 2030. Καθώς απέχουμε μόνο τέσσερα από την έναρξη των Στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη τα πλήρη αποτελέσματα των προσπαθειών τόσο στον ελλαδικό χώρο, όσο και παγκοσμίως θα είναι ορατά μετά την εκπνοή των Στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη το 2030. Συνεπώς εκείνη την περίοδο κρίνεται απαραίτητο η έρευνα να αποτιμήσει τα οφέλη που προσέφερε στον κόσμο η συντονισμένη προσπάθεια των κρατών μελών του Οργανισμού, καθώς και σε τι ποσοστό υλοποιήθηκαν οι «17 Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» και οι 169 υποστόχοι τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης και Νέας Γενιάς – Διεύθυνση Διά Βίου Μάθησης, *Εκπαίδευση για Όλους (EFA)*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <http://www.gsae.edu.gr/el/international-organisations/unesko-unesco/ekpaidefsi-gia-olous-education-for-all-efa>

Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, *Η Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και το Εθνικό Πλαίσιο Εφαρμογής – Παρουσίαση στην Εκδήλωση του ΕΛΟΤ «Πρότυπα για Βιώσιμες και Έξυπνες Πόλεις»*, τελευταία πρόσβαση στις 14 Απριλίου 2019, <http://helios-eie.ekt.gr/EIE/bitstream/10442/15608/1/TRANTAS.pdf>

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Τεύχος Δεύτερο, Αρ. Φύλλου 2670, 26 Αυγούστου 2016, τελευταία πρόσβαση στις 6 Μαΐου 2019, https://www.alfavita.gr/sites/default/files/attachments/fek_2016_2670b.pdf

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Τεύχος Δεύτερο, Αρ. Φύλλου 1324, 11 Μαΐου 2016, τελευταία πρόσβαση στις 6 Μαΐου 2019, <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/protobathmia-ekpaideuse/upourgike-apophase-12-657-70691-d1-2016.html>

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, Τεύχος Πρώτο, Αρ. Φύλλου 193, 17 Σεπτεμβρίου 2013, τελευταία πρόσβαση στις 6 Μαΐου 2019, https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2018/N_4186_2013_fek193.pdf

Ίδρυμα Νεολαίας & Διά Βίου Μάθησης, *Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης – Κ.Π.Ε.*, τελευταία πρόσβαση στις 13 Μαΐου 2019, <https://www.inedivim.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1->

<https://www.inedivim.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CE%BA%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1-%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%B1%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%BA%CF%80%CE%B5-%CF%80%CF%81%CF%8E%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CE%B4%CE%B2%CE%BC%CF%80%CE%B1>

Ίδρυμα Νεολαίας & Διά Βίου Μάθησης, *Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*, τελευταία πρόσβαση στις 10 Μαΐου 2019, <https://www.inedivim.gr/%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82/%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%B4%CE%B5%CF%8D%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CF%85%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%AF%CE%B1%CF%82>

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής – Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων, *Στρατηγικό Πλαίσιο Πολιτικής για τη Μείωση της Πρόωρης Εγκατάλειψης του Σχολείου (ΠΕΣ) στην Ελλάδα στο πλαίσιο του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού – Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση 2014 – 2020»*, Ιούνιος Δεκέμβριος 2015, τελευταία πρόσβαση στις 5 Μαΐου 2019, https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2015/14.%CE%A3%CF%87%CE%AD%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%94%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B7%CF%82%CE%A0%CE%95%CE%A3_2014-2020.pdf

Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, *Αειφορική Ανάπτυξη και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Για μια Ηθική της Πράξης*, τελευταία πρόσβαση στις 21 Απριλίου 2019, <http://kpe-kastor.kas.sch.gr/peekpe4/proceedings/synedria3/kefalogianni.pdf>

Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, *Η Ατζέντα για την Αειφόρο Ανάπτυξη στην μετά το 2015 Ατζέντα*, τελευταία πρόσβαση στις 23

Απριλίου 2019, <https://www.peakpemagazine.gr/article/%CE%B7-%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1%CE%B5%CE%B9%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%BF-%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%AC-%CF%84%CE%BF-2015-%CE%B1%CF%84%CE%B6%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1>

Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών*, τελευταία πρόσβαση στις 3 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=14&Itemid=10

Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *Η Διακήρυξη της Χιλιετίας*, τελευταία πρόσβαση στις 2 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=41

Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *1991-2000*, τελευταία πρόσβαση στις 13 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26794

Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *1991-2000*, τελευταία πρόσβαση στις 13 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26794

Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *Βιώσιμης Ανάπτυξης Στόχοι – 17 Στόχοι για να Αλλάξουμε τον Κόσμο μας*, τελευταία πρόσβαση στις 13 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=36&Itemid=71

Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *Στόχος 4 – Ποιοτική Εκπαίδευση*, τελευταία πρόσβαση στις 17 Απριλίου 2019,

https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=27342:sdg-4&catid=36:sgds-2016&Itemid=72

Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *Οι Στόχοι και οι 169 Επιδιιώξεις για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη*, τελευταία πρόσβαση στις 15 Απριλίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=27537&Itemid=73

Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, *Παγκόσμια Διάσκεψη για την Αειφόρο Ανάπτυξη – Σχέδιο Εφαρμογής*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, http://library.tee.gr/digital/m1874/johan_shedio.pdf

Υπουργείο Εξωτερικών Hellenic Aid, *Παγκόσμια Διάσκεψη για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των ΗΕ «Rio+20»*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, <https://hellenicaid.mfa.gr/diethnes-plaisio-kai-anaptyxiaki-politiki/oie/pagkosmia-diaskepse-gia-biosime-anaptuxe.html>

Υπουργείο Εξωτερικών, *The Future We Want*, τελευταία πρόσβαση στις 13 Απριλίου 2019, https://hellenicaid.mfa.gr/media/images/stories/docs/diethnes_plaisio/14-The_Future_We_Want-Rio_outcome_document.pdf

Υπουργείο Εξωτερικών Hellenic Aid, *Παγκόσμια Διάσκεψη για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη των ΗΕ «Rio+20»*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, <https://hellenicaid.mfa.gr/diethnes-plaisio-kai-anaptyxiaki-politiki/oie/pagkosmia-diaskepse-gia-biosime-anaptuxe.html>

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, *Η Στρατηγική της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα 2016-2020*, Σεπτέμβριος 2016, τελευταία πρόσβαση στις 5 Μαΐου 2019, https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/%CE%A3%CE%A4%CE%A1%CE%91%CE%A4%CE%97%CE%93%CE%99%CE%9A%CE%97_%CE%91%CE%95%CE%99_-_2016_09_10.pdf

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας*, Απρίλιος 2016, τελευταία πρόσβαση στις 5 Μαΐου 2019, https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%BF_%CE%95%CE%95%CE%9A.pdf

Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, *Εκπαιδευτικό Υλικό Μέσης Εκπαίδευσης*, τελευταία πρόσβαση στις 7 Μαΐου 2019, <http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/>

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας, Απρίλιος 2016, τελευταία πρόσβαση στις 5 Μαΐου 2019, https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%BF_%CE%95%CE%95%CE%9A.pdf

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας, Απρίλιος 2016, τελευταία πρόσβαση στις 5 Μαΐου 2019, https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2016/%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%A0%CE%BB%CE%B1%CE%AF%CF%83%CE%B9%CE%BF_%CE%95%CE%95%CE%9A.pdf

CSR Hellas, *Στόχος 4 – Ποιοτική Εκπαίδευση – Διασφαλίζουμε την Ελεύθερη, Ισότιμη Ποιοτική Εκπαίδευση Προάγοντας τις Ευκαιρίες για Διά Βίου Μάθηση*, τελευταία πρόσβαση στις 17 Απριλίου 2019, https://www.csrhellas.net/network/sdgs/4-ποιoιtita_stin_ekpaidefsi/

End Poverty 2015 – Millennium Campaign, *About*, τελευταία πρόσβαση στις 6 Απριλίου 2019, <https://www.endpoverty2015.org/about/>

Edu.klimaka.gr, *Πρόγραμμα Ένταξης και Εκπαίδευσης Παιδιών Ρομά*, τελευταία πρόσβαση στις 10 Μαΐου 2019, <https://edu.klimaka.gr/sxoleia/diapolitismika/1655-ekpaidevsh-paidiwn-roma>

Edu.klimaka.gr, *Θεματική Εβδομάδα στα Γυμνάσια 2019*, τελευταία πρόσβαση στις 11 Μαΐου 2019, <https://edu.klimaka.gr/sxoleia/gymnasia/2804-thematiki-evdomada-sto-gymnasio>

Edu-Klimaka.gr, *Σχολικά Γεύματα: Πρόγραμμα Σίτισης σε Δημοτικά Σχολεία*, τελευταία πρόσβαση στις 8 Μαΐου 2019, <https://edu.klimaka.gr/sxoleia/dimotiko/1952-sitisi-scholika-gevmeta>

E-nomothesia, *Κοινή Υπουργική Απόφαση 180647/ΓΔ4/2016-ΦΕΚ 3502/2016/Β/31-10-2016*, τελευταία πρόσβαση στις 6 Μαΐου 2019, <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/koine-upourgike-apophase-180647-gd4-2016.html>

Esos.gr, *Εγκύκλιος Έναρξης της Ενισχυτικής Διδασκαλίας για το Σχολικό Έτος 2018-2019*, τελευταία πρόσβαση στις 7 Μαΐου 2019, <https://www.esos.gr/arthra/60262/egkyklios-enarxis-tis-enishytikis-didaskalias-gia-sholiko-etos-2018-2019>

Eurydice, *Ελλάδα: Στρατηγική Διά Βίου Μάθησης*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Μαΐου 2019, https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lifelong-learning-strategy-33_el

International Hellenic University, *Εισαγωγή στη Βιώσιμη Ανάπτυξη*, τελευταία πρόσβαση στις 14 Απριλίου 2019, <https://www.ihu.edu.gr/icsd/docs/eisagogi-sti-viosimi-anaptyxi.pdf>

International Task Force on Teachers for Education 2030, *Members*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019,

<http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/about-us/how-we-work/members3>

International Task Force on Teachers for Education 2030, *E – Networking*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/our-activities/advocacy-on-teachers/e-networking>

International Task Force on Teachers for Education 2030, *Our Mission*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <http://www.teachersforefa.unesco.org/v2/index.php/en/about-us/our-mission/our-mission>

Hellenic Republic, *Voluntary National Review on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development-High-level Political Forum on Sustainable Development*, Greece, July 2018, σελ. 50

Human Rights Watch, *Guidelines for Protecting Schools and Universities From Military Use During Armed Conflict*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, http://www.protectingeducation.org/sites/default/files/documents/guidelines_en.pdf

Kodiko, *Νόμος Υπ' αριθμ. 4485 ΦΕΚ Α' 114/04.08.2017 – Οργάνωση και Λειτουργία της Ανώτατης Εκπαίδευσης, Ρυθμίσεις για την Έρευνα και άλλες Διατάξεις*, τελευταία πρόσβαση τελευταία πρόσβαση στις 8 Μαΐου 2019, https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/274328/nomos-4485-2017

Mediterranean Information Office for Environment, Culture and Sustainable Development (MIO – ECSDE), *Διακήρυξη της Θεσσαλονίκης*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, http://mio-ecsde.org/epeaek09/basic_docs/conf_thessaloniki_1997_ell.pdf

Sustainable Development Knowledge Platform, *United Nations Conference on Sustainable Development – Rio+ 20*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/rio20.html>

Sustainable Development, *The 2030 Agenda for Sustainable Development*, τελευταία πρόσβαση στις 15 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

Sustainable Development Goals Knowledge Platform, *Sustainable Development Goals*, τελευταία πρόσβαση στις 13 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

Sustainable Development Goals Knowledge Platform, *United Nations Sustainable Development Summit 2015*, τελευταία πρόσβαση στις 11 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/summit>

Sustainable Development 2015 Time for Global Action for People and Planet, *Sustainable Development Summit Transforming Our World for People and Planet (25-27 September 2015)*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/8316Overview_Sustainable_Development_Summit_Final.pdf

Sustainable Development Goals Knowledge Platform, *United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) – Earth Summit*, τελευταία πρόσβαση στις 11 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/milestones/unced>

Sustainable Development Goals Knowledge Platform, *Agenda 21- UNCED 1992*, τελευταία πρόσβαση στις 11 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?page=view&nr=23&type=400&menu=35>

Sustainable Development 2015 Time for Global Action for People and Planet, *Sustainable Development Summit Transforming Our World for People and Planet (25-27 September 2015)*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/8316Overview_Sustainable_Development_Summit_Final.pdf

Sustainable Development Goals Knowledge Platform, *World Summit on Sustainable Development (WSSD) Johannesburg Summit*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/milestones/wssd>

Sustainable Development Goals Knowledge Platform, *Report of the World Commission on Environment and Development – Our Common Future*, τελευταία πρόσβαση στις 20 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/milestones/wced>

Swiss Confederation – Federal Office for Spatial Development, *UN Milestones in Sustainable Development – 1987: Brundtland Report*, τελευταία πρόσβαση στις 20 Απριλίου 2019, <https://www.are.admin.ch/are/en/home/sustainable-development/international-cooperation/2030agenda/un-milestones-in-sustainable-development/1987--brundtland-report.html>

UN Bonn, *UNESCO International Centre for Technical and Vocational Education and Training (UNESCO – UNEVOC)*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://www.unbonn.org/UNEVOC>

UNESCO, *The Rio Declaration on Environment and Development (1992)*, τελευταία πρόσβαση στις 21 Απριλίου 2019, http://www.unesco.org/education/pdf/RIO_E.PDF

UNESCO, *Environment and Society: Education and Public Awareness for Sustainability*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=3602&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

UNESCO, *Leading Education 2030*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/education2030-sdg4>

UNESCO, *UNESCO Constitution*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=15244&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

UNESCO, *Education for All Movement*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, <http://www.unesco.org/new/en/archives/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/>

UNESCO, *Mission*, τελευταία πρόσβαση στις 20 Απριλίου 2019, <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/leading-the-international-agenda/education-for-all/mission/>

UNESCO, *Education for All and Millennium Development Goals*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, <http://www.nea.org/home/61709.htm>

UNESCO, *Sustainable Development Goal 4 and its targets*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/education2030-sdg4/targets>

UNESCO, *World Conference on Education for Sustainable Development calls for Renewed Commitment by all Countries*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/news/world-conference-education-sustainable-development-calls-renewed-commitment-all-countries>

UNESCO, *Global Action Programme on Education for Sustainable Development*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/gap>

UNESCO, *UNESCO Roadmap for Implementing the Global Action Programme on Education for Sustainable Development*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000230514>

UNESCO, *World Education Forum 2015*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/events/world-education-forum-2015>

UNESCO Institute for Statistics, *Education 2030 – Incheon Declaration and Framework for Action for the Implementation of SDG 4*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/education-2030-incheon-framework-for-action-implementation-of-sdg4-2016-en_2.pdf

UNESCO, *Leading Education 2030*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/education2030-sdg4>

UNESCO, *Lifelong Learning Systems*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <http://en.unesco.org/themes/lifelong-learning-systems>

UNESCO, *Early Child and Care Education*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <http://en.unesco.org/themes/early-childhood-care-and-education>

UNESCO, *The UNESCO Associated Schools Project Network*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <http://www.unesco.org/new/en/education/networks/global-networks/aspnet/>

UNESCO, “Peace and Human Rights”, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <http://www.unesco.org/new/en/education/networks/global-networks/aspnet/study-areas/peace-and-human-rights/>

UNESCO, *UNITWIN/ UNESCO Chairs Programme*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <http://en.unesco.org/unitwin-unesco-chairs-programme>

UNESCO, *25th Anniversary of the UNITWIN/UNESCO Chairs Programme*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/unitwin-unesco-chairs-programme/25th-anniversary>

UNESCO, *UNEVOC Promoting Learning for the World of Work*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://unevoc.unesco.org/go.php>

UNESCO, *Who we are – our mission*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <http://www.unevoc.unesco.org/go.php?q=howeare>

UNESCO, *Literacy for All*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <http://en.unesco.org/themes/literacy-all>

UNESCO, *Literacy*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <http://www.unesco.org/new/en/education/themes/education-building-blocks/literacy/>

UNESCO, *UNESCO Welcomes new Fund for Education in Emergencies*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/unesco_welcomes_new_fund_for_education_in_emergencies/#.V0nYcJGLTIU

UNESCO, *Partnerships and Support*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/education2030-sdg4/coordination>

UNESCO, *SDG – Education 2030 Steering Committee*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/themes/sdg-education-2030-steering-committee>

UNESCO, *Collective of NGOs on Education 2030*, τελευταία πρόσβαση στις 25 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/themes/collective-consultation-ngos-education-2030-ccngoed-2030>

UNESCO, *Leading Education 2030*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/education2030-sdg4>

UNESCOdoc, *Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the Implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure Inclusive and Equitable Quality Education and Promote Lifelong Learning Opportunities for All*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656>

UNESCOdoc, *The Dakar Framework for Action: Education for All: Meeting our Collective commitments (including six regional frameworks for action)*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000121147>

UNESCDOC, *Declaration of Thessaloniki*, τελευταία πρόσβαση στις 21 Απριλίου 2019, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000117772>

United Nations, *Member States*, τελευταία πρόσβαση στις 2 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/en/member-states/index.html>

United Nations, *We the Peoples - The Role of the United Nations in the 21st Century (Millennium Report of the Secretary - General)*, τελευταία πρόσβαση στις 2 Απριλίου 2019, https://www.un.org/en/events/pastevents/we_the_peoples.shtml

United Nations, *Resolution Adopted by the General Assembly (Resolution 55/2)*, τελευταία πρόσβαση στις 3 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.pdf>

United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, *GA Resolution 55/2: United Nations Millennium Declaration*, τελευταία πρόσβαση στις 5 Απριλίου 2019, <https://www.unescap.org/resources/ga-resolution-552-united-nations-millennium-declaration>

United Nations, *We Can End Poverty - Millennium Development Goals and Beyond 2015*, τελευταία πρόσβαση στις 5 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/millenniumgoals/>

United Nations – Millennium Development Goals and Beyond 2015, *Background*, τελευταία πρόσβαση στις 5 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/millenniumgoals/bkgd.shtml>

United Nations Millennium Development Goals, *2013: MDG Acceleration and Beyond 2015*, τελευταία πρόσβαση στις 7 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/millenniumgoals/bkgd.shtml>

United Nations General Assembly, *A Life of Dignity for All: Accelerating Progress Towards the Millennium Development Goals and advancing the United Nations Development Agenda Beyond 2015*, τελευταία πρόσβαση στις 8 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/millenniumgoals/pdf/A%20Life%20of%20Dignity%20for%20All.pdf>

United Nations General Assembly, *A Life of Dignity for All: Accelerating Progress towards the Millennium Development Goals and advancing the United Nations Development Agenda Beyond 2015*, United Nations, 2013, σελ. 4

United Nations Development Programme, *The Millennium Development Goals Report 2014*, τελευταία πρόσβαση στις 10 Απριλίου 2019, <https://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/mdg/the-millennium-development-goals-report-2014/>

United Nations Press Release, *World Leaders Renew Commitment to Anti-poverty Targets, Agree to Adopt New Development Goals at 2015 Summit*, η μετάφραση έγινε από τον γράφοντα, τελευταία πρόσβαση στις 10 Απριλίου 2019, https://www.un.org/millenniumgoals/pdf/Press_release_Special_Event_FINAL.pdf

United Nations Sustainable Development Summit 2015, *Historic New Sustainable Development Agenda Unanimously Adopted by 193 UN Member States*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/8371Sustainable%20Development%20Summit_final.pdf

United Nations Sustainable Development, *United Nations Conference on Environment & Development – Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992 – AGENDA 21*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

United Nations System Chief Executives Board for Coordination, *2010 Summit on the MDGs*, τελευταία πρόσβαση στις 12 Απριλίου 2019, <https://www.unsceb.org/content/2010-summit-millennium-development-goals>

United Nations General Assembly, *Development and International Economic Co-operation: Environment: Report of the World Commission on Environment and Development (A/42/427)*, τελευταία πρόσβαση στις 21 Απριλίου 2019, https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/42/427&Lang=E

United Nations Regional Information Centre for Western Europe, *Back in Time: What was Rio 1992?*, τελευταία πρόσβαση στις 21 Απριλίου 2019, <https://www.unric.org/en/rio20/27615-back-in-time-what-was-rio-1992>

United Nations, *Report of the World Summit on Sustainable Development*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/CONF.199/20/Corr.1&Lang=E

United Nations Meeting Coverage and Press Releases, *World Education Forum in Dakar – Senegal – 26-28 April to Boost Drive Education for All*, τελευταία πρόσβαση στις 22 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/press/en/2000/20000411.soc4543.doc.html>

United Nations Meeting Coverage and Press Releases, *United Nations Literacy Decade (2003 – 2012) Launched at New York Headquarters*, τελευταία πρόσβαση στις 23 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/press/en/2003/obv322.doc.htm>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Οι οκτώ «Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας» (“Millennium Development Goals”)

Πηγή: United Nations – Millennium Development Goals and Beyond 2015, *Background*, τελευταία πρόσβαση στις 5 Απριλίου 2019, <https://www.un.org/millenniumgoals/bkgd.shtml>

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα του ΟΗΕ “End Poverty 2015 – Millennium Campaign”

END POVERTY 2015 millennium campaign 00 years 00 months 00 days 00 hours

About Us | Regions | Press | Contact Us Facebook YouTube Flickr Twitter RSS

RESOURCES CITIZEN ACTION MAG SUCCESS STORIES ONGOING WORK SEARCH

popily Which Countries Prioritize a Good Education?
Made with data from MY World Priorities: A Good Education

Visually explore and understand MY World with Popily

Humans of the world can now visually explore the data from the MY World global survey in new ways. Popily — a data science and visualization company — has uploaded the open data from the survey onto ... [Continue reading](#)

END HUNGER UNIVERSAL EDUCATION GENDER EQUITY CHILD HEALTH MATERNAL HEALTH COMBAT HIV/AIDS ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY GLOBAL PARTNERSHIP

CAMPAIGNS AND UPDATES

- Aug 25 Raise your voices on climate change — Ban Ki-moon, urges African Youth [MORE](#)
- Aug 20 Visually explore and understand MY World with Popily [MORE](#)

VIEW ALL

MULTIMEDIA

HAVE YOUR SAY AT TH

MORE MULTIMEDIA CONTENT

NEWS

UN SDG Action Ca...
Like Page 114K likes
2 days ago

UN SDG Action Campaign
10 hours ago

JOIN MORE THAN 80,000 ACTIVISTS ON FACEBOOK

JOIN US ON FACEBOOK

Πηγή: End Poverty 2015 – Millennium Campaign, *Home*, τελευταία πρόσβαση στις 6 Απριλίου 2019, <https://www.endpoverty2015.org/>

Οι 17 Στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Πηγή: Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών, *Πόστερ με τους 17 Στόχους*, τελευταία πρόσβαση στις 30 Μαρτίου 2019, https://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=27537&Itemid=73

Το «Διεθνές Κέντρο UNESCO - UNEVOC για την Τεχνική και
Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση»

English - Français - Español - Русский - العربية - 中文 search: [] ok Register - Log In unesco.org

UNESCO-UNEVOC Network Portal Themes Resources TVET Forum Events
International Centre TVET Strategy FAQ News UNEVOC account Contact us

UNESCO-UNEVOC
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization International Centre for Technical and Vocational Education and Training
Promoting learning for the world of work

Capture your skill! #SkillsInAction photo contest

NEWS
UNEVOC Centres participate in National Forum on TVET Reform and Skills for Sustainable Development.
Seven UNEVOC Centres participated in a National Forum on TVET Reform and Skills for Sustainable Development in Ulaanbaatar, Mongolia.
More information

UNESCO TVET DOCUMENTS
Strategy for TVET 2016-2021
UNESCO's Strategy for TVET for the period from 2016 to 2021.

UNEVOC NETWORK
Africa
Arab states
Asia and Pacific
Europe and North America
Latin America & Caribbean

ABOUT US
Who we are
UNESCO-UNEVOC is UNESCO's specialized Centre for technical and vocational education and training (TVET). It assists UNESCO's 195 member states to strengthen and upgrade their TVET systems. (more)
What we do
The three core areas of our work are:
Knowledge sharing and management
Advocacy and capacity development
Global UNEVOC Network (more)
How to contact us
Phone: +49 228 8150-100
Fax: +49 228 8150-199
Email: unevoc@unesco.org (more)

RESOURCES
UNEVOC Publications
An overview of UNEVOC publications
TVET Forum
Discussion board for TVET experts
World TVET Database
Information on TVET systems worldwide
TVET Events
Calendar of TVET events
Multimedia
Videos and Photos

f Twitter YouTube RSS

Πηγή: UNESCO, *UNEVOC Promoting Learning for the World of Work*, τελευταία
πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://unevoc.unesco.org/go.php>

Η πλατφόρμα “Leading Education 2030”

UNESCO
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

"Building peace in the minds of men and women"

IN BRIEF | WHAT WE DO | WHERE WE WORK | PARTNERS | JOIN US | RESOURCES

Home > Leading Education 2030

Leading Education 2030

The 2030 Agenda for Sustainable Development is an ambitious, aspirational and universal agenda to wipe out poverty through sustainable development by 2030. When it adopted the new Agenda in September 2015, the international community recognized that education was essential for the success of all 17 of its goals. Ambitions for education are essentially captured in [Sustainable Development Goal 4](#) which aims to "ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all" by 2030.

Through the [Incheon Declaration](#) adopted at the World Education Forum in May 2015, UNESCO, as the United Nations' specialized agency for education, was entrusted to lead the Education 2030 agenda with its partners. The roadmap to achieve the ten targets of the education goal is the [Education 2030 Framework for Action](#), adopted in November 2015, which provides guidance to governments and partners on how to turn commitments into action. [Read more](#)

Education 2030

Partnerships and support

Monitoring and review

Research and foresight

Learning assessment

Communication resources

DOCUMENTS

VIDEOS

Ensure quality education for all

At the heart of the 2030 Agenda for Sustainable Development are the 17 Sustainable Development Goals

The 17 SDGs represent an integrated approach to SD, which are interlinked and meant to reinforce each other

UNESCO education leaders on the stage of the UN Charter signing of 1945

Πηγή: UNESCO, *Leading Education 2030*, τελευταία πρόσβαση στις 24 Απριλίου 2019, <https://en.unesco.org/education2030-sdg4>